

העותרים:

1. המועצה האזורית לכפרים הבלתי מוכרים בנגב – קרן אלסיראג' בע"מ, ח.פ. 513813584
2. יוזמות אברהם, ע.ר. 580165256
3. המרכז הרפורמי לדת ומדינה – התנועה הרפורמית – יהדות מתקדמת בישראל, ע.ר. 580282853

באמצעות ב"כ עוה"ד אורי נרוב ואו מירי נחמיאס-יסף ואו ריקי שפירא רוזנברג ואו מיכל גורן ואו ניקול מאור ואו נעמי קסל שכתובתן לצורך המצאת כתבי בית-דין: המרכז הרפורמי לדת ומדינה רחוב דוד המלך 13, ירושלים ת.ד. 31936; טל': 6203323 - 02 פקס: 6256260 - 02 טל. 054-4305951 דוא"ל ori@irac.org

נ ג ד

המשיבה:

ועדת הבחירות האזורית באר שבע

עתירה להורות על הצבת קלפיות במרכזי שירות בכפרים הלא מוכרים בנגב

1. עתירה זו עניינה הבטחת זכותם של כ-80,000 תושבי הכפרים הבדואים הבלתי מוכרים בנגב (להלן: "הכפרים") להצביע בבחירות הכלליות לכנסת ה-25, שיתקיימו ביום 1.11.22 בקלפיות הממוקמות במרחק סביר ממקום מגוריהם, כמו יתר אזרחי מדינת ישראל. תושבי הכפרים הבלתי מוכרים הינם הציבור היחיד במדינה אשר אינו זוכה להצביע בקלפיות הממוקמות במרחק סביר ממקום מגוריהם. עתירה זו מבקשת לסייע להם לממש את זכותם להצביע באמצעות הרחבת היקף הקלפיות המוצבות כבר כיום בחלק ממבני הציבור / מרכזי השירות הפועלים בכפרים אלה, כאשר מימוש זכות ההצבעה של תושבי הכפרים ייקבע בהתאם לקרבתם הגיאוגרפית לקלפי – לרבות קלפיות שיוצבו בכפרים, קירבה אשר תיקבע בהתאם למקום המגורים של כל משפחה ולמצער מרביתה מקרב בני אותו השבט, זאת על בסיס כל מרשם חוקי הנמצא בידי המדינה.
2. העותרת 1, המועצה האזורית לכפרים הבלתי מוכרים בנגב, הינה גוף אשר הוקם בשנת 1997 ומייצג את תושבי הכפרים הבדואים הבלתי מוכרים באזור הנגב. המועצה פועלת מול רשויות המדינה לאספקת והנגשת שירותים שונים, ובכלל זה הנגשת קלפיות להצבעה בבחירות לכנסת.
3. העותרת 2, עמותת 'יוזמות אברהם', היא ארגון יהודי-ערבי לשינוי חברתי ולקידום שילוב ושוויון בין יהודים וערבים בישראל, למען חברה משגשגת, בטוחה וצודקת.
4. העותר 3, המרכז הרפורמי לדת ומדינה, הוא הזרוע המשפטית והציבורית של התנועה הרפורמית – יהדות מתקדמת בישראל. העותר פועל למעלה מ-30 שנה לקידום חופש הדת והמצפון בישראל ולמען צדק חברתי, שוויון ערך האדם וסובלנות דתית וזאת ברוח עקרונות

היסוד של היהדות הרפורמית – "חביב אדם שנברא בצלם" (משנה, אבות ג', מ"ד), כבוד ושוויון לכל אדם באשר הוא אדם ושוויון בין בני האדם.

הקלפיות בכפרים הלא מוכרים

5. בעבר, הצביעו תושבים בדואים המתגוררים בנגב בקלפיות אשר מוקמו ביישוביהם ובכלל זה ביישובים אשר כיום אינם מוכרים על ידי המדינה, אולם החל מאמצע שנות השמונים של המאה ה-20, לא מוצבות עוד קלפיות ביישובים הבדואים הלא מוכרים, ותושביהם נדרשים לממש את זכותם להצביע בבחירות לכנסת בקלפיות הממוקמות ביישובים בדואים מוכרים.
6. הקלפיות בהן תושבי היישובים הבדואים הלא מוכרים נדרשים להצביע, מחולקות לפי שבטים. כך, כל תושב נכלל ברשימת מצביעים בקלפי ייעודית לפי השבט אליו הוא משתייך (בתעודות הזהות של מרבית תושבי היישובים הבדואים הלא מוכרים מצוין שם השבט אשר אליו משתייך התושב, ולא המען). כאשר מדובר בשבט גדול המצביע במספר קלפיות, החלוקה נעשית על בסיס השתייכות משפחתית. כך למשל, מצביעים מקרב שבט מסעודין אלעזזמה משויכים לקלפיות ייעודיות לשבט המוצבות בשגב שלום כאשר החלוקה לכל קלפי מקרב הקלפיות שהוקצו לשבט מתבצעת בהתאם להשתייכות המשפחתית. ואולם, החלוקה האמורה נעשית **מבלי להתחשב במרחק בין הקלפי לבין מקום מגוריהם**.
- [א] טבלה ובה נתונים אודות שמות הכפרים, מספר התושבים המתגוררים בכל אחד מהכפרים וכן המרחק ליישובים בהם מוקמו עד היום הקלפיות בהן זכאים תושבי הכפרים להצביע, וכן המרחק הקצר משמעותית לכפר בו ניתן להצביע בקלפי במרכז שירות, מצ"ב כנספח א'.
7. כך, נוצרים מצבים אבסורדיים בהם על אף שבסמוך למקום מגורי התושב ממוקמת קלפי בה ניתן להצביע, על רקע שיוכו השבטי נדרש התושב להגיע לקלפי הממוקמת במרחק רב ביותר ממקום מגוריו (מרחקים המגיעים עד 65 ק"מ!) על מנת לממש את זכותו להצביע בבחירות.
8. הקושי העומד בפני תושבי הכפרים המעוניינים לממש את זכותם לבחור מתעצם עשרות מונים כשמדובר בבעלי זכות בחירה שאינם בעלי רכב ורשיון נהיגה ובפרט כשמדובר בקשישים הנדרשים לנוע שעות רבות בדרכים, לעיתים באמצעות תחבורה ציבורית, כדי לממש את זכותם לבחור דרישה אשר לא רק מקשה עליהם ואף לעיתים בלתי אפשרית בשל כך ששירותי תחבורה ציבורית אינם מתופעלים במידה סבירה ואין תחנות אוטובוס אפילו בכניסה לכפרים רבים.
- [ב] דוגמאות ממחקר שבוצע בשנת 2020 ע"י מר שמוליק דוד מארגון שתי"ל לפיו זמן ההגעה הממוצע לקלפי מהכפרים הלא מוכרים (הכולל הליכה לתחנת האוטובוס הקרובה, נסיעה באוטובוס והליכה לקלפי) נע בין 40-110 דקות לכיוון, מצ"ב כנספח ב'.
9. נסיבות אלה גורמות לכך שרבים מקרב תושבי הכפרים הבדואים הלא מוכרים בנגב אינם מצליחים לממש את זכותם להצביע בבחירות לכנסת. כך, שיעורי ההצבעה בקרב תושבי הכפרים במערכות הבחירות האחרונות לכנסת¹ היו נמוכים משיעור ההצבעה הארצי באופן משמעותי. בבחירות האחרונות שיעור ההצבעה עמד על 32.4% בלבד.

¹ בבחירות **לכנסת ה-22** שהתקיימו בספטמבר 2019 שיעור ההצבעה הארצי עמד על כ- 69.8%, בעוד בקרב תושבי הכפרים עמד שיעור ההצבעה על 42.1%. בבחירות **לכנסת ה-23** שהתקיימו במארכ 2020 שיעור ההצבעה הארצי עמד על כ- 71.52%, בעוד בקרב תושבי הכפרים עמד שיעור ההצבעה על 43.9%. בבחירות **לכנסת ה-24** שהתקיימו במארכ 2021 שיעור ההצבעה הארצי עמד על כ- 67.44%, בעוד בקרב תושבי הכפרים עמד שיעור ההצבעה על 32.4%.

10. כפי שצוין לעיל, כבר כיום ישנן קלפיות המוצבות במרכזי שירות הפועלים בחלק מהכפרים הבדואים הלא מוכרים בנגב.

פניות העותרים

11. למרבה הצער, פניות שהועברו בנושא במהלך מערכות הבחירות האחרונות על ידי העותרים לוועדת הבחירות המרכזית ולוועדת הבחירות האזורית בבאר שבע – לא הביאו לפתרון הבעיה.

12. בדיון שהתקיים בוועדת הפנים של הכנסת ביום 1 ביוני 2022 בנושא הנגשת זכות הבחירה לתושבי הכפרים, ציין מר ליאור כלפה, נציג משרד הרווחה והשירותים החברתיים (מנהל אגף לפיתוח כלכלי חברתי בחברה הבדואית בנגב), כי כבר כיום ישנן קלפיות המוצבות במרכזי שירות הפועלים ביישובים הבדואים בנגב, ובכללם מנה את היישובים המוכרים ביר הדאג', כוחלה, אלטורשאן אל עסאם, אל עסאם ב, ולצדם מנה אף בתי ספר המוצבים בשני כפרים לא מוכרים – אל פורעה ב ותל ערד.

להלן קישורית לפרוטוקול ישיבת ועדת הפנים של הכנסת מיום 1.6.22:

<https://m.knesset.gov.il/Activity/committees/InternalAffairs/Pages/CommitteeProtocols.aspx>

[ג] העתק ממקטע רלוונטי של פרוטוקול ישיבת ועדת הפנים של הכנסת מיום 1.6.22 מצ"ב כנספח ג'.

13. משכך, ביום 26.7.22 פנו העותרים לשרת הפנים בבקשה כי תפעל בהתאם לסמכות המוקנית לה בסעיף 13(א) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], תשכ"ט-1969 (להלן: "החוק") ובהצעתה בדבר תחומי אזורי הקלפי אשר תוגש לוועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25 (להלן: "הוועדה") עד ליום 14.8.22, ייכללו תחומי אזורי קלפי בהם נכללים הכפרים שיש בהם מבני ציבור / מרכזי שירות אשר הוקמו ופועלים באישור המדינה.

14. בד בבד פנו העותרים ביום 26.7.22 למנכ"לית ועדת הבחירות המרכזית בבקשה כי בבחירות לכנסת ה-25 יורחב היקף הקלפיות המוצבות במבני ציבור / מרכזי שירות אשר הוקמו ופועלים בכפרים, כך שיוצבו קלפיות בכפרים הלא מוכרים שלהלן: רחמה, עבדה, אלגרה (אלעירה), חרבת אלוטאן, אלפורעה, תל ערד, אלזרנוק, ביר אלמשאש, ואדי אלנעם (בתי ספר אלעזמה א' + ב' + ג') וחיאשם זאנה.

15. כן ביקשו העותרים בפניותיהם האמורות, כי מימוש זכות ההצבעה בקלפיות שתוצבנה במרכזי השירות האמורים יתאפשר למצביעים מקרב תושבי הכפרים בהתאם לקרבה הגיאוגרפית של מקומות המגורים של רוב השבט אליו משתייך מצביע. עד כה, שתי הפניות נותרו ללא מענה.

[ד] העתקים מפניות העותרים לשרת הפנים ולמנכ"לית ועדת הבחירות המרכזית מיום 26.7.22 מצ"ב כנספח ד'.

16. ביום 17.8.22 פנו העותרים אל יו"ר ועדת הבחירות המרכזית (העתק נשלח אל ועדת הבחירות האזורית באר שבע) ועמדו על האפליה הקשה של תושבי הכפרים במימוש זכותם להצביע בבחירות לכנסת עת הם נדרשים להצביע בקלפי הנקבעת על פי שיוכם השבטי מבלי להתחשב במרחק בין הקלפי לבין מקום המגורים. העותרים ציינו כי למיטב הבנתם חלוקת המצביעים לקלפיות נעשית על בסיס שני נתונים – ההשתייכות השבטית וההשתייכות המשפחתית, זאת

על מנת לוודא כי מתקיימות הוראות החוק בדבר מספר מצביעים מקסימלי המותר בקלפי. ואולם, כאמור, השיוך לא נעשה באופן שמקטין ככל האפשר את המרחק בין מקום מגורי המצביעים לקלפי ומכאן הצורך הדחוף לפעול לשינוי מצב זה.

17. בפנייה, ביקשו העותרים כי יו"ר ועדת הבחירות יורה על נקיטת פעולות אלה:

א. יורתב היקף הקלפיות המוצבות במבני ציבור / מרכזי שירות אשר הוקמו ופועלים בכפרים כך שיוצבו קלפיות בכפרים שלהלן: רחמה, עבדה, אלגרה, חרבת אלוטאן, אלפורעה, תל ערד, אלזרנוק, ביר אלמשאש, ואדי אלנעם וח'אשם זאנה;

ב. מימוש זכות ההצבעה של תושבי הכפרים ייקבע בהתאם לקרבתם הגיאוגרפית לקלפי, אשר תיקבע בהתאם למקום המגורים של כל משפחה ולמצער מרביתה מקרב בני אותו השבט. כך לדוגמא, חלף סינוף כלל בעלי זכות הבחירה מקרב שבט מסעודין אלעזמה לקלפיות שבטיות המוצבות בשגב שלום, ייקבע השיוך לקלפי לפי הקרבה הגיאוגרפית של כל משפחה ולמצער מרביתה מקרב השבט לקלפי – לרבות קלפיות שיוצבו במרכזי השירות בכפרים כפי שצוין בס"ק (א) לעיל.

ביחס לאמור בס"ק ב' לעיל צוין, כי על מנת לאפשר קביעה שתטיב ככל האפשר עם התושבים, העותרים סבורים כי יש לפעול בתיאום עם בעלי הידע בשטח ומשכך ביקשו כי הדבר ייעשה בין היתר, על בסיס התייעצות עם המועצה האזורית לכפרים הבלתי מוכרים בנגב.

עד כה, גם פניה זו לא נותרה ללא מענה.

[ה] העתק מפניית העותרים ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית מיום 17.8.22 מצ"ב כנספח ה'.

18. על פי לוח הזמנים הקבוע בחוק, המועד לקביעת תחומי אזורי הקלפי ומקומות הקלפי על ידי ועדת הבחירות המרכזית הינו יום 23.8.22.

19. בנסיבות אלה, בהן נותרו ימים ספורים בלבד אשר במהלכם ניתן לפעול לתיקון העוול הפוגע אנושות בתושבי הכפרים וביכולתם לממש את זכותם החוקתית לבחור במרחק סביר ממקום המגורים וזאת באמצעות נקיטה בפעולות כמפורט בסעיפים 17-א-ב לעיל, מוגשת עתירה זו.

הפגיעה בזכות לבחור לכנסת

20. הזכות להצביע בבחירות לכנסת הינה זכות יסוד חוקתית המעוגנת בהוראות סעיפים 4-5 לחוק יסוד: הכנסת הקובעים כי: *"הכנסת תיבחר בבחירות כלליות, ארציות, ישירות, שוות, חשאיות, ויחסיות, לפי חוק הבחירות לכנסת"* וכן כי *"כל אזרח ישראלי בן שמונה עשרה ומעלה זכאי לבחור לכנסת, אם בית משפט לא שלל ממנו זכות זו על פי חוק"*.

21. בית המשפט העליון עמד בפסיקותיו על מעמדה וחשיבותה של הזכות לבחור. כך קבע כב' הנשיא ברק בפרשת גאנם יאסין:

"הזכות לבחור ולהיות מועמד לבחירה היא זכות אדם יסודית בכל משטר דמוקרטי. "הזכות לבחור ולהיבחר לכנסת היא אחת מזכויות היסוד של האזרח, לא רק במדינת ישראל (סעיף 6 לחוק-יסוד: הכנסת), כי אם בכל מדינה נאורה... "זכויות ההשתתפות בבחירות לבית-המחוקקים מהוות, אולי יותר מכל זכות אחרת, את נשמת-אפה של הדמוקרטיה 'המערבית'... "הזכות לבחור ולהיבחר היא זכות

יסוד של כל אדם בחברה דמוקרטית... הגשמת הזכות לבחור לכנסת
מונחת ביסוד המבנה המדיני של מדינת ישראל... " (רע"א
7504/95 גאנם יאסין נ' רשם המפלגות, נ(2) 45) [ההדגשות הוספו].

22. דא עקא כי זכות זו של כ-80,000 תושבי הכפרים הבדואים הלא מוכרים בנגב נפגעת מזה שנים ארוכות פגיעה קשה ביותר על רקע מצב דברים בו קלפיות בהם הם זכאים לממש את הזכות להצביע לכנסת ממוקמות ביישובים המרוחקים מרחק רב ממקום מגוריהם ותחבורה ציבורית ראויה ומספקת הנדרשת לשם הגעה לקלפיות מרוחקות אלה אינה זמינה.
23. הפניית תושבי הכפרים הבדואים הלא מוכרים בנגב לממש את זכותם לבחור לכנסת בקלפיות הממוקמות מרחק רב ממקום מגוריהם, הינה פרקטיקה המציבה, הלכה למעשה, חסם ממשי בפני תושבים אלה מלממש את זכותם לבחור לכנסת.

הפגיעה בעיקרון השוויון

24. עיקרון השוויון הינו מעקרונות היסוד של שיטתנו המשפטית ויסוד מנחה בכל פעולה מנהלית, אשר הפכה, זה מכבר, לנשמת אפו של המשטר הדמוקרטי בישראל (ראו השופט לנדוי בג"ץ 98/69 **ברגמן נ' שר האוצר**, פ"ד כג (1) 698,693). כל רשות בישראל חייבת לנהוג בשוויון בין הפרטים השונים במדינה, שכן "אין לך גורם הרסני יותר לחברה מאשר תחושת בניה ובנותיה, כי נוהגים בהם איפה ואיפה". (בג"ץ 953/87 **פורז נ' מועצת עיריית תל אביב יפו**, פ"ד מב(2), 309-332-333).
25. עם חקיקתו של חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו ופרשנותו של בית המשפט העליון לחוק זה, זכתה הזכות לשוויון ולמניעת אפליה למעמד חוקתי ברור, כחלק מזכות היסוד לכבוד האדם. (וראו לדוג': בג"ץ 453/94 **שדולת הנשים בישראל נ' ממשלת ישראל** פ"ד מח(5) 501, 521, 526; בג"ץ 6427/02 **התנועה לאיכות השלטון בישראל נ' הכנסת**, 31-26).
26. כידוע, המבחן לבדיקת קיומה או אי קיומה של אפליה הוא אובייקטיבי ולא סובייקטיבי. לצורך קביעת קיומה של אפליה יש לבחון את **התוצאה הסופית**; המניע לפעולה אינו מכריע (ראו בג"ץ 104/87 **נבו נ' בית הדין הארצי לעבודה**, פ"ד מד(4) 749, 759-760; בג"ץ 2671/98 **שדולת הנשים בישראל נ' שר העבודה והרווחה**, פ"ד נב(3) 630, 658-659).
27. מכח עקרון השוויון, על המדינה לוודא כי תושבי הכפרים הלא מוכרים זוכים לאותם תנאים להם זוכים יתר תושבי המדינה. העובדה שציבור תושבי הכפרים הלא מוכרים הוא **הציבור היחיד במדינה אשר לא מצביע בקלפיות הממוקמות במרחק סביר ממקום מגוריו, פירושה הפליה בוטה**.
28. המרחקים הגדולים בין הקלפיות בהן אמורים להצביע תושבי הכפרים הלא מוכרים לבין מקום מגוריהם יוצרים חסם שלא קיים ביחס לתושבים יהודים, אשר זכאים להצביע בקלפיות קרובות לבתיהם. יש בכך הפליה על בסיס מוצא וגזע, האסורה על פי חוק.

הוראות חוק הבחירות

29. סעיף 68(א) לחוק הבחירות קובע:

" לכל אזור קלפי תהיה קלפי אחת; הקלפי תעמוד בתחום אזור הקלפי אם לא החליטה הועדה המרכזית על מקום אחר בשים לב לנסיבות

שבאזור ; מקום הקלפי ייקבע, ככל האפשר, תוך מגמה להקטין את המרחק בין הקלפי לבין מקום המגורים של הזכאים לבחור בה.

30. עיקרון מנחה זה לפיו בקביעת מיקומן של קלפיות יש לפעול לכך שמקום הקלפי ייקבע באופן שיקטין ככל האפשר את המרחק בין הקלפי לבין מקום מגורי הזכאים לבחור בה, עולה אף מנוסחן של סעיפים אחרים בחוק. כך למשל, סעיף 70(א) לחוק הבחירות קובע כי:
- "נוכחו יושב ראש הוועדה המרכזית וסגניו, שבאזור קלפי פלוני יהיו פחות מ-100 בוחרים רשאים הם, על אף האמור בסעיף 10, לא יאוחר מהיום ה-10 שלפני יום הבחירות, לצרף אותו לאזור הקלפי הקרוב ביותר ושהמרחק אליו סביר בעיניהם, ויודיעו על כך מיד לבוחרים וליושבי ראש ועדות הבחירות הנוגעים בדבר בצורה שימצאו למתאימה..."
31. **החוק מכיר אפוא בכך שיש לקבוע הצבעה בקלפיות הממוקמות בקרבת מקום המגורים.**
32. אין כל ספק כי מצב הדברים הנוכחי לפיו כלל המצביעים מקרב כל שבט נשלחים לקלפיות ייעודיות לאותו השבט זאת מבלי להתחשב במרחק בין מקום הקלפי לבין מקום המגורים - הוא מצב אשר אינו עולה בקנה אחד עם העיקרון המנחה השזור לאורך הוראות החוק ובכלל זה עם הוראותיו המפורשות בעניין של סעיף 68(א) לחוק.
33. כאמור, אין מניעה עקרונית להצבת קלפיות במבני ציבור הממוקמים בכפרים הלא מוכרים וקלפיות כאלה אכן מוצבות אולם רק בשני כפרים לא מוכרים. זאת למרות שקיימים מבני ציבור ב-8 כפרים לא מוכרים נוספים בהם ניתן להציב קלפיות (בטבלה נספח א' ניתן לראות את האופן שבו הצבת קלפיות בכפרים הלא מוכרים תקטין משמעותית את המרחק לקלפי).
34. בנוסף, כאשר מדובר בשבט גדול, החלוקה לקלפיות שונות נעשית בהתאם להשתייכות המשפחתית, אולם החלוקה אינה לוקחת בחשבון את מגורי המשפחה והקרבה לקלפי.
35. שתי בעיות אלה ניתנות לפתרון פשוט באמצעות החלטה של ועדת הבחירות. החלטה זו תעלה בקנה אחד עם הוראות החוק ותבטיח את הזכות לבחור באופן שוויוני ומכבד.
36. ודוק, לטעמם של העותרים, על מנת להבטיח יחס שוויוני לתושבי הכפרים, יש להציב קלפיות גם בכפרים בהם קיימים מבני ציבור / מרכזי שירות. כמו כן, יש לקבוע כי מימוש זכות ההצבעה של תושבי הכפרים ייקבע בהתאם לקרבתם הגיאוגרפית לקלפי אשר תיקבע בהתאם למקום המגורים של כל משפחה ולמצער מרביתה מקרב בני אותו השבט אליו משתייך בעל זכות הבחירה בהתבסס על כל מרשם חוקי שנמצא בידי המדינה וככל הנדרש אף בסיועם של בעלי הידע בשטח בכללם המועצה האזורית לכפרים הבלתי מוכרים בנגב, וכן המועצות האזוריות נוה מדבר ואלקסום.
- מדיניות מיקום הקלפיות בהן זכאים להצביע תושבי הכפרים הינה בלתי סבירה ובלתי מידתית**
37. רשויות המדינה מחויבות לפעול באופן סביר, הלוקח בחשבון את כלל השיקולים הענייניים, ובאופן מידתי, אשר מונע פגיעה קשה בזכויות במידה העולה על הנדרש.
38. מצב דברים בו המדינה מונעת, הלכה למעשה, באופן שיטתי, מהבדואים המתגוררים ביישובים לא מוכרים בנגב את הזכות להצביע בבחירות לכנסת באמצעות הפנייתם לקלפיות המרוחקות

מרחק רב ממקומות מגוריהם, וזאת בשעה שניתן לקיים חלופות סבירות זמינות וראויות שיאפשרו לתושבים אלה לממש את זכותם להצביע לכנסת ביתר קלות (ראו בטבלה נספח א'), יש בה להעיד כי לא נשקלו כל השיקולים הרלבנטיים או לא ניתן משקל ראוי לשיקולים אלה בהתאם לחשיבותם היחסית, ומשכך המדובר בהתנהלות הלוכה לעניין זה בחוסר סבירות קיצוני והיא אף בלתי מידתית.

הסעד

39. מצב הדברים הנוכחי הוא כדלהלן:

א. ישנן קלפיות המוצבות כבר כיום בחלק ממבני הציבור / מרכזי השירות הפועלים בכפרים; על מנת לממש את זכות הבחירה לכנסת, נדרשים תושבי הכפרים להצביע בקלפיות ייעודיות בהתאם לשיוכם השבטי מבלי להתחשב במרחק בין הקלפי לבין מקום המגורים; ג. על בסיס השיוך השבטי, משויך כל בעל זכות הצבעה לקלפי מסוימת בהתאם לשיוכו המשפחתי אולם מבלי לבחון מה הקלפי הקרובה ביותר. כך למשל, מצביעים מקרב שבט מסעודין אלעזומה משויכים לקלפיות ייעודיות לשבט המוצבות ביישוב שגב שלום, כאשר השיוך של כל בעל זכות בחירה לכל אחת מהקלפיות שהוקצו לשבט, מתבצעת בהתאם להשתייכות המשפחתית.

40. במצב דברים זה יתבקש יו"ר ועדת הבחירות להורות כדלהלן:

א. יורחב היקף הקלפיות המוצבות כבר כיום כך שיוצבו קלפיות נוספות בכל מבני הציבור / מרכזי השירות הממוקמים בכפרים כך שיוצבו קלפיות בכל הכפרים שלהלן: רחמה, עבדה, אלגרה, חרבת אלוטאן, אלפורעה, תל ערד, אלזרנוק, ביר אלמשאש, ואדי אלנעם וחיאשם זאנה; ג. החלוקה של מצביעים לקלפי – לרבות קלפיות שיוצבו במרכזי השירות בכפרים כפי שצוין בס"ק (א) לעיל, תיקבע בהתאם למקום המגורים של כל משפחה ולמצער מרביתה מקרב בני אותו השבט, באופן שיבטיח את הקרבה המקסימלית בין מקום המגורים לקלפי, זאת על בסיס כל מרשם חוקי הנמצא בידי המדינה וככל הנדרש התייעצות עם המועצה האזורית לכפרים הבלתי מוכרים בנגב, והמועצות האזוריות נווה מדבר ואלקסום.

סיכום

41. הזכות לבחור הינה זכות יסוד ראשונה במעלה של אזרחי מדינה דמוקרטית. במצב הנוכחי יש פגיעה קשה זכות לבחור של תושבי הכפרים הלא מוכרים, אשר גורמת לירידה בשיעור ההצבעה. 42. לאור כל האמור לעיל, ועל מנת לאפשר לתושבי הכפרים לממש את זכות הבחירה לכנסת ה-25 באופן הנגיש ביותר וכך להעלות את שיעור ההצבעה בקרב המשתייכים לאוכלוסייה זו, יתבקש יו"ר ועדת הבחירות המרכזית להורות על נקיטה בפעולות כמפורט בסעיף 40 לעיל.

היום, כ"ד אב תשפ"ב
21 אוגוסט 2022

אורי נרוב, עו"ד
ב"כ העותרים

תצהיר

אני החיימ, יעלה רענן, ת.ז. 059230623, לאחר שחזרתי כי עלי לומר את האמת וכי אם לא אעשה כן אחיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק, מצהירה בזאת כדלקמן:

1. אני משמשת כמנכ"לית במועצה האזורית לכפרים הבלתי מוכרים בנגב (קרן אלסיראגי), תעושה תצהיר זה לתמיכה בעתירה ולאימות האמור בו בשם העותרת 1.

2. האמור בעתירה נכון למיטב ידיעתי ואמונתי.

3. זהו שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי אמת.

חתימת המצהירה

אישור ע"י

אישור ע"י

הריני מאשרת בזה כי ביום 20.8.22 בשעה 19:40 הופיעה בפני, עויד מיכל גורן, מ.ר. 76501, יעלה רענן, נושאת ת.ז. 059230623, שזוהתה על ידי לאחר שקיבלתי בדוא"ל אימות של זהות הלקוח מאת מערכת ההזדהות הממשלתית של ממשל זמין.

התופעה לפני בוצעה באמצעות היוועדות חזותית אשר מתעדת אצלי, כאשר המצהירה מופיעה לפני על בני הצג, עת הצהרתה מושא האימות לפניה והיא מצהירה בפני כי היא מצויה במדינת ישראל בזמן החתימה והאימות, והיא מסכימה לתיעוד החזותי ועשיית השימוש בו.

לאחר שהזרתי את המצהירה כי עליה לחצהיר אמת וכי תהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא תעשה כן, אישרה הנ"ל את נכונות הצהרתה, אשר הוצגה לי במלואה במסגרת ההיוועדות החזותית, וחתמה עליה מולי.

מיכל גורן, עויד
76501

מיכל גורן, עויד

תוכן עניינים

שם נספח	מספר נספח
נתונים אודות שמות הכפרים, מספר התושבים המתגוררים בכל אחד מהכפרים וכן המרחק ליישובים בהם מוקמו עד היום הקלפיות בהן זכאים תושבי הכפרים להצביע, וכן המרחק הקצר משמעותית לכפר בו ניתן להציב קלפי במרכז שירות	נספח א'
דוגמאות ממחקר לפיו זמן ההגעה הממוצע לקלפי מהכפרים הלא מוכרים נע בין 40-110 דקות לכיוון	נספח ב'
העתק ממקטע רלוונטי מפרוטוקול ישיבת ועדת הפנים של הכנסת מיום 1.6.22	נספח ג'
העתקים מפניות העותרים לשרת הפנים ולמנכ"לית ועדת הבחירות המרכזית מיום 26.7.22	נספח ד'
העתק מפניית העותרים ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית מיום 17.8.22	נספח ה'

נספח א'

נתונים אודות שמות הכפרים, מספר התושבים המתגוררים בכל אחד מהכפרים וכן המרחק ליישובים בהם מוקמו עד היום הקלפיות בהן זכאים תושבי הכפרים להצביע, וכן המרחק הקצר משמעותית לכפר בו ניתן להציב קלפי במרכז שירות

<u>שם היישוב</u>	<u>כמות תושבים משוערת</u>	<u>המרחק ליישוב מוכר בו ממוקמת הקלפי בה זכאים התושבים להצביע בבחירות</u>	<u>כפר בו ניתן להציב קלפי במרכז שירות והמרחק אליו</u>
רחמה	1,500	40 ק"מ לשגב שלום	רחמה
עבדה	1,000	60 ק"מ לשגב שלום	עבדה
אלעירה	2,500	40 ק"מ לקסר אלסר 20 ק"מ לתל שבע 20 ק"מ לאבו תלול	אלעירה
חרבת אל ווטן	3,000	35 ק"מ לאבו תלול	חרבת אל ווטן
תל ערד	2,000	15 ק"מ לכסיפה 30 ק"מ לחורה 35 ק"מ ללקיה	תל ערד
אלזרנוק	5,000	18 ק"מ לתל שבע 20 ק"מ לערערה 30 ק"מ לכסיפה	אלזרנוק
סווין	2,500	10 ק"מ לאבו תלול 15 ק"מ לתל שבע	חאשם זאנה - 4 ק"מ.
ח'אשם זאנה	3,000	8 ק"מ לאבו תלול 12 ק"מ לתל שבע	חאשם זאנה
אלסרה	3,000	8 ק"מ לשגב שלום	כסיפה. 5 ק"מ
ביר אלחמאם	3,000	10 ק"מ לתל שבע 30 ק"מ לחורה	אלזרנוק - 3 ק"מ
וואדי אלנעם	13,000	20 ק"מ לשגב שלום	וואדי אלנעם
אלזערורה	3,000	10 ק"מ לכסיפה	אלפורעה - 3 ק"מ
עתיר - אום אל חיראן	1,200	5-9 ק"מ לחורה	חורה - 5-9 ק"מ
אלשהבה	2,000	5 ק"מ לאבו תלול	אבו תלול - 5 ק"מ
ביר אל משאש	3,500	5 ק"מ לאבו תלול 15 ק"מ לערערה	ביר אלמשאש

	25 ק"מ לתל שבע 30 ק"מ ללקיה		
תלאע רשיד	20 ק"מ לאבו תלול 10 ק"מ לחורה	2,000	היום הכפ מוכר, וקוראים לכפר "סעווה" ויש בו קלפי (אלאטרש).
אום מתנאן	7 ק"מ לאבו קרינאת	2,000	אבו קרינאת – 7 ק"מ
אלפורעה	10 ק"מ לכסיפה 30 ק"מ לערעה	5,000	אלפורעה
אלבאט	15 ק"מ לכסיפה 25 ק"מ לערעה	1,200	כוחלה – 4 ק"מ
אלבגאר	65 ק"מ לשגב שלום	500	עבדה – 5 ק"מ
אלרום אלאסמר	40 ק"מ לכסיפה	150	

נספח ב'

דוגמאות ממחקר לפיו זמן ההגעה הממוצע לקלפי מהכפרים הלא מוכרים נע בין 40-110 דקות
לכיוון

על פי מחקר שבוצע בתחילת שנת 2020 ע"י מר שמוליק דוד מארגון שתי"ל, זמן ההגעה הממוצע לקלפי מהכפרים הלא מוכרים (הכולל הליכה לתחנת האוטובוס הקרובה, נסיעה באוטובוס והליכה לקלפי) נע בין 40-110 דקות לכיוון. להלן דוגמאות למרחקי הנסיעה לקלפיות הקיימות:

עבדה:

- הליכה ברגל מהבית כ- 2 ק"מ (30 דקות) עד צומת בסיס חיל האוויר או 3 ק"מ לאתר העתיקות עבדת.
- המתנה 20 דקות לפחות בתחנה לאוטובוס לבאר שבע.
- נסיעה 50 דקות לבאר שבע.
- המתנה 20 דקות בבאר שבע.
- נסיעה באוטובוס 20 דקות לשגב שלום.
- הליכה/נסיעה 10 דקות לקלפי.

סה"כ: לפחות 100-110 דקות לכל כיוון.

סהל אלבגאר:

- הליכה 10 דקות למרכז החינוכי לנפעי סמים שאנטי.
- המתנה 20 דקות לפחות לאוטובוס לבאר שבע.
- נסיעה 40 דקות לפחות לבאר שבע.
- המתנה 20 דקות לפחות בבאר שבע.
- נסיעה 20 דקות לשגב שלום.
- הליכה/נסיעה 10 דקות למקום הקלפי.

סה"כ: לפחות 120 דקות לכל כיוון.

ואדי אלמשאש:

- הליכה מתוך היישוב 15 דקות לכביש 40.
- נסיעה באוטובוס 20-25 דקות לתחנה מרכזית באר שבע.
- המתנה בבאר שבע 20 דקות לפחות.
- נסיעה באוטובוס מבאר שבע לשגב שלום 20 דקות.
- הליכה/נסיעה באוטובוס לפחות 10 דקות למקום הקלפי.

סה"כ: לפחות 85-90 דקות לכל כיוון.

סוואוויר- הצבעה בשגב שלום:

- מרחק של 20-120 דקות הליכה בכפר (6 ק"מ במקסימום).
- המתנה לאוטובוס 20 דקות.
- אוטובוס 10 דקות לצומת שגב שלום.
- המתנה לאוטובוס 20 דקות.
- הליכה בשגב שלום 10 דקות למקום הקלפי.

סה"כ לפחות 80-180 דקות לכל כיוון.

סוואוויר- הצבעה בחורה:

- הליכה 20-120 דקות לכביש 25.
- המתנה 20 דקות לאוטובוס.
- נסיעה 20 דקות לבאר שבע.

- המתנה 20 דקות בבאר שבע.
- נסיעה 20 דקות מבאר שבע לחורה.
- הליכה 10 דקות למקום הצבעה בחורה.

סה"כ 210-110 דקות לכל הפחות לכל כיוון.

סוואויין- הצבעה באבו תלול:

- הליכה 30 דקות לכביש 25.
- המתנה לאוטובוס 20 דקות.
- נסיעה 15 דקות לכניסה לאבו תלול.
- הליכה 5 דקות לאבו תלול.

סה"כ לפחות 70 דקות לכל כיוון.

רחמה:

- הליכה ברגל 10-30 דקות לירוחם.
- המתנה 20 דקות לאוטובוס.
- נסיעה 30 דקות באוטובוס לבאר שבע.
- המתנה 20 דקות בתחנה מרכזית באר שבע.
- נסיעה 20 דקות לשגב שלום.
- הליכה/ 20 דקות או המתנה 20 דקות ונסיעה 10 דקות למקום הקלפי.

סה"כ לפחות 110-130 דקות לכל כיוון.

חרבת אלוטן- הצבעה בחורה:

- הליכה ברגל 45 דקות (3 ק"מ) עד לתחנת אוטובוס על כביש 31.
- המתנה לאוטובוס 20 דקות.
- נסיעה באוטובוס 10 דקות לצומת חורה.
- המתנה לאוטובוס 20 דקות.
- נסיעה באוטובוס 10 דקות למקום הקלפי.

סה"כ לפחות 105 דקות לכל כיוון.

חרבת אלוטן- הצבעה באבו תלול:

- הליכה לכביש 31 כ- 3 ק"מ (45 דקות).
- המתנה לאוטובוס- 20 דקות.
- נסיעה לבאר שבע 30 דקות.
- המתנה 20 דקות בתחנה מרכזית באר שבע.
- נסיעה 20 דקות באוטובוס מבאר שבע לאבו תלול.
- הליכה 5 דקות למקום הקלפי באבו תלול.

סה"כ לפחות 140 דקות לכל כיוון.

חרבת אלוטן - הצבעה במולדה/אלאטרש:

- הליכה 45 דקות לכביש 31 (כ- 3 ק"מ).
- המתנה לאוטובוס 20 דקות לצומת חורה.

- נסיעה באוטובוס 10 דקות מצומת חורה לצומת מולדה.
- הליכה ברגל 30 דקות או 20 דקות המתנה ו- 10 נסיעה באוטובוס המגיע ליישוב.

סה"כ לפחות 105 דקות לכל כיוון.

הערה: קיימת אפשרות של הליכה ישירה בדרכי עפר - יותר מ- 3 ק"מ.

חרבת אלוטן - הצבעה בתל שבע:

- הליכה ברגל 45 דקות עד לצומת תל שבע (3 ק"מ).
- 20 דקות המתנה לאוטובוס.
- 10 דקות הליכה ביישוב.

סה"כ לפחות 75 דקות לכל כיוון.

אלזרנוק - הצבעה באבו תלול:

- הליכה ברגל 10-15 דקות לצומת אלזרנוק.
- המתנה לאוטובוס 20 דקות לפחות.
- נסיעה באוטובוס לצומת אבו תלול- 5 דקות.
- הליכה ברגל 5 דקות למקום הקלפי.

סה"כ 45-40 דקות לפחות לכל כיוון.

הערה: קיימת אפשרות של הליכה ברגל 3 ק"מ לאבו תלול

אלזרנוק - הצבעה בתל שבע:

- הליכה ברגל 15 דקות לכביש 25.
- המתנה לאוטובוס 20 דקות.
- נסיעה לבאר שבע- 20 דקות.
- המתנה בתחנה המרכזית לאוטובוס- 20 דקות.
- נסיעה לתל שבע- 30 דקות.
- הליכה 10 דקות למקום הקלפי בתל שבע.

סה"כ 115 דקות לפחות לכל כיוון.

עתיר - הצבעה בחורה:

- הליכה 90 דקות על/לצד הכביש לחורה (6 ק"מ). (אין תחבורה ציבורית)

סה"כ 90 דקות הליכה לכל כיוון.

אום תיראן:

- הליכה 75 דקות על/לצד הכביש לחורה (5 ק"מ). (אין תחבורה ציבורית).

סה"כ 75 דקות הליכה לפחות לכל כיוון.

אל עירא - הצבעה במולדה:

- הליכה 30-75 דקות למקום הקלפי במולדה (2-5 ק"מ לאלאטראש).

סה"כ 30-75 דקות הליכה לכל כיוון לפחות.

אל-עירא - הצבעה בתל שבע:

- הליכה 75 דקות לכביש מסי 31 (5 ק"מ).

- המתנה 20 דקות לאוטובוס.
 - נסיעה באוטובוס לבאר שבע-30 דקות.
 - המתנה 20 דקות בתחנה מרכזית באר שבע.
 - נסיעה לתל שבע-30 דקות.
 - הליכה למקום הקלפי – 10 דקות.
- סה"כ 190 דקות לפחות לכל כיוון.**

אל-עיר- הצבעה בקסר אל-סיר (שבת אלהוואשלה).

- הליכה 75 דקות לתחנת אוטובוס בכביש 25 (5 ק"מ).
- המתנה 20 דקות לאוטובוס.
- נסיעה 15 דקות באוטובוס לצומת קסר אל-סיר.
- הליכה 10 דקות למקום הקלפי בקסר אל-סיר.

סה"כ 120 דקות לפחות לכל כיוון.

תל אלמלח:

- הליכה לפחות 60 דקות לכביש 31 (4-5 ק"מ).
- המתנה לאוטובוס 20 דקות.
- נסיעה באוטובוס לצומת הכניסה לכסיפה 10 דקות. (לפעמים האוטובוס נכנס לכסיפה).
- הליכה 10 דקות למקום הקלפי בכסיפה.

סה"כ 100 דקות לפחות לכל כיוון.

באט אלסראיעה:

- הליכה 45 דקות ברגל לכביש 31 (3 ק"מ).
- המתנה 20 דקות לאוטובוס לכסיפה.
- נסיעה 10 דקות לצומת כסיפה.
- הליכה לפחות 10 דקות למקום הקלפי בכסיפה.

סה"כ 105 דקות לכל כיוון לפחות.

אלסרה:

- הליכה 45 דקות ברגל לכביש 31. (3 ק"מ).
- המתנה לאוטובוס 20 דקות.
- נסיעה באוטובוס לצומת כסיפה 10 דקות.
- הליכה בכסיפה לקלפי 10 דקות או המתנה 20 דקות ונסיעה 10 דקות.

סה"כ 85 דקות לפחות לכל כיוון.

אלבאט:

- הליכה 45 דקות לכביש 31. (3 ק"מ).
- המתנה 20 דקות.
- נסיעה באוטובוס לצומת כסיפה-10 דקות.
- המתנה 20 דקות.

- הליכה 10 דקות למקום הקלפי בכסייפה.

סה"כ 105 דקות לפחות לכל כיוון.

אלחמרה:

- הליכה ברגל 45 דקות לכניסה לכסייפה (3 ק"מ).
- המתנה 20 דקות.
- הליכה למקום הקלפי בכסייפה 10 דקות.

סה"כ 75 דקות לפחות לכל כיוון.

אלבתירה:

- הליכה ברגל 30 דקות לכביש 80.
- המתנה 20 דקות לאוטובוס.
- נסיעה 20 דקות לצומת תל ערד.
- המתנה 20 דקות לאוטובוס.
- נסיעה 20 דקות באוטובוס לכניסה לכסייפה.
- המתנה 20 דקות לאוטובוס פנימי בכסייפה.
- נסיעה 10 דקות באוטובוס פנימי בכסייפה.

סה"כ 140 דקות לכל כיוון לפחות.
הערה: אפשרות הליכה ישירה לכסייפה – יותר מ- 45 דקות.

אלמכימו:

- הליכה 30 דקות לכביש 60 (2 ק"מ).
- המתנה לאוטובוס 20 דקות.
- נסיעה באוטובוס לצומת שוקת-5 דקות.
- המתנה 20 דקות לאוטובוס.
- נסיעה 10 דקות ללקיה.
- הליכה 10 דקות למקום הקלפי בלקיה.

סה"כ 75 דקות לכל כיוון לפחות.
הערה: קיימת אפשרות הליכה ברגל – 60 דקות (4 ק"מ).

עוג'אן:

- הליכה ברגל 30 דקות עד 105 דקות (2-7 ק"מ).

סה"כ הליכה ברגל 30-105 דקות.

אל עיזה:

- הליכה 75 דקות לכביש 80 (5 ק"מ).
- המתנה 20 דקות לאוטובוס.
- נסיעה 10 דקות לצומת תל ערד.
- המתנה 20 דקות בצומת תל ערד.
- נסיעה 10 דקות מצומת תל ערד לכניסה לכסייפה.
- המתנה לאוטובוס 20 דקות.
- נסיעה באוטובוס 10 דקות למקום הקלפי בכסייפה.

סה"כ 165 דקות לפחות לכל כיוון.

תל עראד- הצבעה בכסיפה:

- הליכה 75-120 דקות לצומת תל ערד (8-5 ק"מ).
- המתנה לאוטובוס 20 דקות.
- נסיעה באוטובוס לצומת כסיפה 10 דקות.
- המתנה 20 דקות לאוטובוס.
- הליכה 10 דקות למקום הקלפי בכסיפה.

סה"כ לפחות 135- 180 דקות לכל כיוון.

תל עראד- הצבעה בלקיה:

- הליכה 75-120 דקות לצומת תל עראד.
- המתנה 20 דקות לאוטובוס.
- נסיעה באוטובוס לצומת שוקת 15 דקות.
- המתנה לאוטובוס בצומת שוקת 20 דקות.
- נסיעה באוטובוס 10 דקות לתוך לקיה.
- הליכה 10 דקות למקום הקלפי בלקיה.

סה"כ לפחות 195- 150 דקות לכל כיוון.

הערה: חלק ממצביעי תל עראד מצביעים בתל עראד. לא ברור למה אלו כך ואלה כך

זערורה:

- הליכה ברגל 30-45 דקות לצומת תל ערד. (3-2 ק"מ).
- המתנה לאוטובוס 20 דקות.
- נסיעה לכסיפה- 10 דקות.
- הליכה למקום הקלפי בכסיפה- 10 דקות.

סה"כ לפחות 70 דקות לכל כיוון.

אלפורעה- הצבעה בכסיפה (מצביעי שבת אבו רביעה):

- הליכה ברגל 15- 105 דקות לכביש 31 (7-1 ק"מ).
- המתנה לאוטובוס 20 דקות.
- נסיעה באוטובוס לצומת כסיפה 10 דקות.
- המתנה לאוטובוס בצומת כסיפה 20 דקות.
- נסיעה באוטובוס בכסיפה 10 דקות.

סה"כ לפחות 65- 155 דקות לכל כיוון.

הערה: חלק מהאוטובוסים נכנסים לכסיפה.

ביר אל חמאם- הצבעה בתל שבע:

- הליכה 45 דקות לכביש מסי 25 (3 ק"מ).
- המתנה לאוטובוס 20 דקות.
- נסיעה 30 דקות לבאר שבע.
- המתנה לאוטובוס 20 דקות.
- נסיעה לתל שבע 20 דקות.

סה"כ 135 דקות לפחות לכל כיוון.

ביר אלחמאם- הצבעה באבו תלול:

- הליכה 45 דקות לתחנת אוטובוס נבטים או חאשם זנה (3 ק"מ).
- נסיעה 5 דקות לאבו תלול.
- הליכה 5 דקות למקום הקלפי.

סה"כ לפחות 50 דקות לכל כיוון.

חאשם זאנה- הצבעה בתל שבע:

- הליכה 15-45 דקות לכביש 25.
- המתנה 20 דקות לאוטובוס.
- נסיעה 15 דקות לבאר שבע.
- המתנה 20 דקות בתחנה מרכזית באר שבע.
- נסיעה 20 דקות לתל שבע.
- הליכה בתל שבע 10 דקות למקום הקלפי.

סה"כ 100-130 דקות לכל כיוון לפחות.

חשם זנה - הצבעה באבו תלול (מצביעי שבט אלעת'אמין)

- הליכה 15-45 דקות לכביש 25.
- המתנה לאוטובוס 20 דקות.
- נסיעה לאבו תלול 10 דקות.
- הליכה למקום הקלפי באבו תלול 5 דקות.

סה"כ 40-70 דקות לפחות לכל כיוון.

להלן קישור לידיעה שפורסמה בעניין בפברואר 2020:

<https://www.davar1.co.il/210931/>

נספח ג'

העתק ממקטע רלוונטי מפרוטוקול ישיבת ועדת הפנים של הכנסת מיום 1.6.22

הכנסת

הכנסת העשרים-וארבע
מושב שני

פרוטוקול מס' 140
מישיבת ועדת הפנים והגנת הסביבה
יום רביעי, ב' בסיון התשפ"ב (01 ביוני 2022), שעה 9:00

סדר היום:

הנגשת זכות הבחירה לתושבי הכפרים הלא מוכרים בנגב

נכחו:

חברי הוועדה:

וולדי טאהא – היו"ר
מוסי רז

חברי הכנסת:

אימאן חיטיב יאסין
אוסאמה סעדי

מוזמנים:

–	מפקח ארצי על הבחירות, משרד הפנים	ריאן גאנס
–	מנהל אגף לפיתוח כלכלי חברתי בחברה הבדואית, משרד הרווחה והשירותים החברתיים	ליאור כלפה
–	מנהל אגף מרשם, רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול	אלי לוי
–	לשכה משפטית, רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול	יהלה פרטוש-שרעבי
–	מנהלת אגף מרשם ומעמד, רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול	תמי אזרזר
–	עו"ד, רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול	אודליה אדרי
–	עו"ד, רפרנט אוכלוסין, משרד המשפטים	נדב גולני
–	עו"ד, ממונה חקיקה, משרד המשפטים	עמי ברקוביץ
–	עורך דין, ועדת הבחירות המרכזית לכנסת	שחר ציטלין
–	עו"ד, מ"מ היועץ המשפטי, ועדת הבחירות המרכזית לכנסת	רועי שויקה
–	מנכ"ל תנועת "רגבים"	מאיר דויטש
–	רכז פעילות דרום, תנועת "רגבים"	עמנואל לזר
–	מנהלת המחלקה הציבורית, יוזמות אברהם	מורן מימוני
–	חוקרת, המכון הישראלי לדמוקרטיה	אביטל פרידמן מאיר
–	עו"ד, מנהל המחלקה המשפטית, המרכז הרפורמי לדת ומדינה	אורי נרוב
–	מנהל מיזם, יוזמות אברהם	יעקוב איברהים
–	עו"ד, המרכז הרפורמי לדת ומדינה	מיכל גורן

מוזמנים באמצעים מקוונים:

ענר שופטי – מתמחה, משרד המשפטים

ייעוץ משפטי:

לירון אדלר

מנהלת הוועדה:

לאה קריכלי

רישום פרלמנטרי:

זיוה אפללו, חבר תרגומים

נציגי משרד רשות האוכלוסין, גם עם נציגי לשכה המרכזית לסטטיסטיקה שגם להם יש סטנד, נפגשו עם נציגי הוועדה האזורית באר שבע ונפגשו גם עם הרשות להסדרת התיישבות הבדואים בנגב, יש לנו שבוע הבא גם סיור שנקבע מראש בתקופה הזאת לצורך הבנה יותר אולי באמת של הגאוגרפיה של המיקומים וכו', גם את זה עשינו.

אנחנו כמו שרובכם גם דיברו אנחנו קידמנו גם את הצעת חוק כתובת לצורכי בחירות, הייתה אמורה להיות ישיבה עם שרת הפנים שלצערנו נדחתה כמה פעמים ובסופו של דבר לא הראה נכון לעת הזו, אבל בכל המישורים האלה שהם בסופו של דבר, גם מישורים של חקיקה, גם מישורים כמו שכבודו אומר, של המציאות הפיזית שנמצאת בשטח וכל זה אנחנו כפופים להוראות המחוקק ולכן כמו שהסברתי לנו יש אינטרס עליון שכמה שיותר אזרחים יצביעו זה האינטרס העליון שלנו, אנחנו פועלים לאורו, אנחנו לצערך, לא לצערך, אלא בהתאם למדינת חוק מתוקנת, אנחנו כפופים להוראות החוק וההוראות החוק האלה לא מאפשרות לנו בעצם לרשום מישהו לפי נתונים אחרים שיש, הם מאפשרות לנו לשאוב את פנקס הבחורים שהוא תוצאה של מרשם האוכלוסין, העובדה שהשבטים האלה רשומים לפי שבט ולא לפי כתובת מדויקת זה תוצאה של תקנות מרשם האוכלוסין ולכן אנחנו פועלים במסד הזה.

היו"ר ווליד טאהא:

החוק ציווה עליכם להנגיש את הזכות הזו לכל בעל זכות בחירה, זה מה שהחוק ציווה עליך, עכשיו זה שאתה בא לומר את הדברים האלה, למעשה אתה בא לומר אין לי מה להציע, אין פתרון, אני גם נתלה לכל הוויכוח הקיים ותדרו ממני זה לא ענייני, זה ענייני, זה עניין הוועדה, לא יעזור לאף אחד, יש שמה מרכזים שבהם לומדים אותם בנים של אלה שצריכים להצביע, זה לא מסובך, אפשר, הוועדה יכולה להכריז שהיא תמקם קלפיות באותם מרכזי שירות ואז לפתור את הבעיה לאותם אנשים שגרים בקרבת מקום ואולם אתם כנראה יש לכם דעה פוליטית בעניין הזה, לא דעה מקצועית, לא דעה ערכית המאפשרת לכל בעל זכות בחירה לממש את זכותו ועל כן אתה באת ואמרת יש וויכוח על חוק שיבוא, לא יבוא, יושלם, לא יושלם, אלוהים רק יודע. משרד הרווחה והשירותים החברתיים. מי הנציג שלו, כן, ליאור כלפה, מנהל אגף לביטוח כלכלי חברתי בחברה הבדואית ולמה משרד הרווחה רלוונטי? כי הוא קשור לרשות הבדואים שהזכיר אותה, מה אתה חושב על הסוגייה, ליאור, האם לאנשים האלה מגיע להצביע? מגיע להצביע קרוב לאזור מגורם, או שצריך לענות אותם כדי שלא יצביעו?

ליאור כלפה:

אי אני לא חושב שצריך לענות אף אחד, בוקר טוב.

היו"ר ווליד טאהא:

לא, אני התכוונתי לענות אותם בהצבת קלפי רחוקה מהם 50, 60, 70 קילומטר ואז לגרום להם לא להגיע לקלפי.

ליאור כלפה:

טוב, בוקר טוב, אני מייצג פה את העמדה של שר הרווחה, העמדה של השר שצריך למצוא את הדרך כן להנגיש במרכזי שירותים כבר קיימים, יש מרכזי שירותים –

היו"ר ווליד טאהא:

נכון, זה מה שאני חזרתי על זה 30 פעמים בדיון הזה.

ליאור כלפה:

בחלק ממרכזי השירותים כבר קיימים קלפיות, קלפי מתייבת אגב שיהיה את התשתית של חשמל, מים, שירותים בסיסיים לטובת הקלפי, רק אני חושב עכשיו אני מדבר רגע מהיכרות אישית, הבעיה היא לא רק לתושבי הפזורה מה שנקרא, זאת אומרת כי יש גם למשל ביישוב טרבין כדוגמא הכתובת שלהם לא מעודכנת עדיין, זאת אומרת הם גם נאלצים לנסוע לשגב שרון וכדומה, זה בעיה שהיא, אם מתייחסים רק לתושבי הפזורה מדובר רק על כ-30 אלף בעלי זכות הצבעה, ממה שאני לפחות בדקתי במהלך הבוקר.

היו"ר ווליד טאהא:

לא נתווכח על המספרים, זה דיון אחר.

ליאור כלפה:

רק אתמול נדרשתי להיכנס לדין הזה. ניתן להבנתנו, להבנת השר, להרחיב את זה למרכזי שירותים נוספים כמו נגיד אבו קודיר וכדומה.

היו"ר ווליד טאהא:

זאת אומרת עמדת השר לרווחה שהוא הממונה על הרשות הזו שהוועדה צריכה להציב קלפיות במרכזי השירות?

ליאור כלפה:

לבחון את הדרך כן, להרחיב את השירות.

היו"ר ווליד טאהא:

עמדתו שהוא בעד, או לבחון?

ליאור כלפה:

אני לא נכנס לצד המקצועי, אני –

היו"ר ווליד טאהא:

לא, אני כוועדה האמת מעוניין לתכלס.

ליאור כלפה:

אני מדבר שהוא חיובי לעניין, בסדר.

היו"ר ווליד טאהא:

חיובי לעניין זה אומר בעד, אוקי.

ליאור כלפה:

זהו, אני חושב שאין לי, בצד המקצועי אני פחות מבין בזה, לא מכיר, לא מבין את הסוגייה הזאת באופן אישי, אני אומר רק אתמול בערב נדרשתי לתוך הסוגייה הזאת, להשתתף בדיון, אז ככה שאני פחות מבין בצד המקצועי, בצד הזה, הצגתי פה את עמדת השר.

היו"ר ווליד טאהא:

טוב, לירון, מהייעוץ המשפטי -

אורית מלכה סטרוק (הציונות הדתית):

אפשר? –

היו"ר ווליד טאהא:

תמיד כן, אבל למה חשבת שמישהו לא רוצה לתת לך לדבר?

אורית מלכה סטרוק (הציונות הדתית):

אני אגיד לך –

היו"ר ווליד טאהא:

היועץ שלך אמר מה שהיה צריך לומר בשמך.

אורית מלכה סטרוק (הציונות הדתית):

כן.

היו"ר ווליד טאהא:

עכשיו נכנסת, את יכולה להקשיב קצת גם ותקבלי את זכות לדבר בוודאי.

אורית מלכה סטרוק (הציונות הדתית):

בהחלט.

היו"ר ווליד טאהא:

בוודאי, איזה שאלה, יש פה דמוקרטיה בניגוד למה שקורה על הראש של האזרחים המסכנים האלה.

אורית מלכה סטרוק (הציונות הדתית):

נכון.

היו"ר ווליד טאהא:

שלא מאפשרים להם זכות הצבעה.

אורית מלכה סטרוק (הציונות הדתית):

אצלך בוועדה תמיד יש דמוקרטיה.

היו"ר ווליד טאהא:

נכון, הנה את אומרת את זה, את מעידה שזה המצב.

אורית מלכה סטרוק (הציונות הדתית):

ב-90 אחוז מהדיונים שהייתי אצלך בוועדה הוצאת אותי החוצה, אבל –

היו"ר ווליד טאהא:

כנראה רצית לצאת אז זה דמוקרטיה, רצית קיבלת.

אורית מלכה סטרוק (הציונות הדתית):

אני מודה לידידי הטוב מוסי רז ש-

היו"ר ווליד טאהא:

אי אפשר לנהוג כלפיך בניגוד לרצונך אז רצית לצאת עזרתי לך.

אורית מלכה סטרוק (הציונות הדתית):

אה הבנתי.

היו"ר ווליד טאהא:

כן. לירון מהייעוץ המשפטי, בבקשה.

לירון אדלר:

אני רוצה רק להעיר בהמשך למה שנאמר כאן, יש סעיף בחוק הבחירות שקובע שכל בוחר יכול להצביע רק בקלפי שרשימת הבוחרים קשורה אליה ולכן יש דברים שנדרשים אליהם תיקוני חקיקה, השאלה ככול שאין עדיין את תיקוני החקיקה, אם היה אפשר לחשוב על פתרונות יותר יצירתיים, אני לא יודעת אם בכיוון של מעטפות כפולות, או כמו שנותנים בקלפי לחולים, או דברים כאלה שאפשר היה כפתרון ביניים –

היו"ר ווליד טאהא:

קלפי ניידת.

מוסי רז (מרצ):

רגע, רגע, סליחה, אבל אם זה כך לירון רק בקלפי של רשימת הבוחרים קשורה אליה, איך מצביעים חיילים? אנשים מבוגרים –

לירון אדלר:

אז זה נושא המעטפות הכפולות.

מוסי רז (מרצ):

אבל זה אותו דבר.

לירון אדלר:

השאלה אם אפשר היה לעשות איזושהי הסדרה.

היו"ר ווליד טאהא:

למה אי אפשר לעשות את זה לאנשים האלה?

לירון אדלר:

גם בהסדרת ביניים כזאתי ואם אפשר היה לעשות את זה בלי תיקון חקיקה, או שגם זה דורש תיקון חקיקה מפורש.

היו"ר ווליד טאהא:

אוקי, תענה, כן.

רועי שויקה:

אז קודם כל כמו שצינונו פה, כבר היום יש מרכזי שירות שיש בהם קלפי, זה דבר אחד, דבר שני לגבי ה –

היו"ר ווליד טאהא:

אתה יכול למנות אותם?

רועי שויקה:

לא, אין לי כרגע, אני לא רוצה להגיד –

ליאור כלפה:

אני יכול לציין אותם.

היו"ר ווליד טאהא:

מי רוצה לציין אותם? אה כלפה, כן.

ליאור כלפה:

יש בביר הדאגי שכבר היום יש להם קו כחול, יש בכוחה.

היו"ר ווליד טאהא:

דרך אגב ביר הדאגי היא יישוב מוכר, אוי וואוי אם ביישוב מוכר עדיין מדברים על הסוגייה, זה לא קשור, אוקי.

ליאור כלפה:

יש באלטרושן אל עסם, אל עסם בית, אל פורה בית ותל ערד, במרכזים האלה קיימים קלפיות.

היו"ר ווליד טאהא:

אז באיזה מרכזים עוד לא קיימים?

ליאור כלפה:

לא, יש עוד מרכזים שירותים קיימים בלא מעט שירותים קיימים בנגב.

היו"ר ווליד טאהא:

תל ערד נכנס למסלול ההכרה עכשיו אז, כן.

ליאור כלפה:

יש לא מעט מרכזים שירותים בנגב, לא כולם זה מרכזי שירותים שיש בהם את כל מוסדות החינוך, במרבית מרכזי השירותים זה מדובר בגני ילדים, מרכזי השירותים שקיימים בהם מוסדות חינוך, כמו רחמה, אבו קוידר וכדומה הם משהו כמו שישה, שבעה נוספים.

היו"ר ווליד טאהא:

נוספים, אוקי.

אורית מלכה סטרוק (הציונות הדתית):

אתה יכול להגיד מה ההבדל בין המרכזי שירותים שיש בהם קלפיות לבין אלה שאין, מה הבידול ביניהם? אתה יכול להגיד?

ליאור כלפה:

לומר את האמת אני נדרשתי לסוגייה אתמול בערב להיכנס אליה, זה לא התחום שלי.

היו"ר ווליד טאהא:

מאיזה בחינה מה ההבדל?

אורית מלכה סטרוק (הציונות הדתית):

איזה קריטריונים –

היו"ר ווליד טאהא:

שאלה יפה, שאלה יפה, כן.

אורית מלכה סטרוק (הציונות הדתית):

תודה על המחמאה אבל –

היו"ר ווליד טאהא:

אני מצטרף לשאלה של אורית, למה איפה ואיפה? למה במרכז שירות אחד יש, היה ובשאר השירותים אין? מישהו יכול לענות?

רועי שויקה:

כן, אז אני, קודם כל אני אתייחס לשאלה על מעטפות כפולות, נשאלה שאלה אם אפשר בעצם להרחיב את ההסדר המכונה מעטפות כפולות גם לאוכלוסייה הזאת? אז התשובה היא שכן, אני מבין שלא מקבלים את זה, אז התשובה היא שכן לפתחו של המחוקק.

היו"ר ווליד טאהא:

רגע, המחוקק צריך להתליט, לחוקק חוק שאומר לך, לך על אפשרות של קלפי עם מעטפה כפולה?

רועי שויקה:

המחוקק צריך להגדיר לי איזה סוג אוכלוסייה יכולה להצביע עם מעטפה כפולה? התשובה היא כן, זה לגבי מעטפה כפולה ומרכזי שירות, כמו שאמרו יש חלק שיש, נעשה כרגע שיוך בגלל ששוב אנחנו מכירים את ה –

היו"ר ווליד טאהא:

יש שם רשימה של אלה שיכולים להצביע הצבעה כפולה?

רועי שויקה:

בגדול כן.

היו"ר ווליד טאהא:

תגיד שם ודבר.

שחר ציטלין:

שחר ציטלין אני גם מהלשכה המשפטית של וועדת הבחירות.

היו"ר ווליד טאהא:

אז אתה רוצה לעזור? כן, תעזור, תביא לך את המיקרופון.

שחר ציטלין:

אני אגיד שבסעיף שבע לחוק רשום שכל בוחר ראשי להצביע ברשימת הבחורים אשר שמו קשור אליה והוראה הזאת תחול על מי שמצביע לפי הוראות החוק של סעיף 68 א', 68 ב', פרקים ט' ו' וכדומה שהם קובעים כל אחד את האוכלוסייה, אחד זה החיילים, השני זה הצבעה בחו"ל, השלישי זה בתי החולים ובתי הסוהר, כלומר כל מי שהחריגו אותו קבעו לו פרק מסוים, או סעיף מסוים שמסביר מי זכאי להצביע ואיך.

היו"ר ווליד טאהא:

אוקי. תודה רבה. חברת הכנסת אורית סטרוק, בבקשה.

אורית מלכה סטרוק (הציונות הדתית):

תודה רבה, אני קודם כל רוצה לשאול שתי שאלות אינפורמטיביות שאני מאוד מקווה לקבל עליהם תשובה.

היו"ר ווליד טאהא:

לשאול את מי?

אורית מלכה סטרוק (הציונות הדתית):

את מי שיכול להשיב לי פה מהציבור, אחד, כמה מרכזי שירות כאלה בכלל יש, כלומר עכשיו כלפה הגדיר בודדים שבהם יש את האפשרות –

רועי שויקה:

20.

אורית מלכה סטרוק (הציונות הדתית):

20 סה"כ יש 20?

ליאור כלפה:

בתוך היישובים כבר, חשוב לציין.

אורית מלכה סטרוק (הציונות הדתית):

לא, לא, סליחה, אני אשאל אחרת, כמה מרכזי שירות יש במקומות שאינם מוסדרים, זאת בעצם השאלה, נכון? זאת השאלה, על כמה מקומות מדובר, על כמה קלפיות פוטנציאליות מדובר?

ליאור כלפה:

אז אני אומר ממה שאני לפחות יודע, אולי יתקנו אותי פה חברים, אז ציינו את תל ערד, ציינו את אל פורה, יש באל זרנוקה בקוידר יש גם מרכז שירותים, רכמה, עבדה, אלה מרכזי שירותים כרגע באזורים לא מוסדרים.

אורית מלכה סטרוק (הציונות הדתית):

אנחנו מדברים רק על חמישה.

היו"ר ווליד טאהא:

רכמה, עבדה וחישים זנה.

ליאור כלפה:

חישים זנה בהקמה.

היו"ר ווליד טאהא:

בדיוק זה –

ליאור כלפה:

לא, כי אם ניקח למשל ברשימת מרכזי השירותים של התמ"מ יש גם את אבו טלולה, אבו טלולה גם זה כבר יישוב עם קו כחול, אז צריך להתייחס אליו וכבר הוא מה שנקרא יש לו מסגרת של קו כחול ואני מעריך -

אורית מלכה סטרוק (הציונות הדתית):

מה הפער?

ליאור כלפה:

הפער שאני ביררתי במהלך אני אומר השעות האחרונות שתבדקו אותי במערכת הבחירות מדובר על כ-30 אלף בעלי זכות הצבעה שאין להם את הקירבה, או את הקלפי הקרוב לתת את השירות.

היו"ר ווליד טאהא:

אני לא רוצה להתייחס למספרים, כי הדיון עקרוני, לא משנה לי לצורך העניין אם זה 30 אלף, או 27 אלף, או 50 אלף, זה לא משנה, הדיון הוא עקרוני.

אורית מלכה סטרוק (הציונות הדתית):

עכשיו אני רוצה לשאול עוד שאלה, זה אולי שאלה אליך יותר, אני לא יודעת, שמדבר על לאפשר לבעלי זכות הצבעה להצביע במרכזים האלה, האם אנחנו מדברים רק על הבחירות לכנסת, או גם על הבחירות לרשויות המקומיות?

היו"ר ווליד טאהא:

היות ולא הוכרו כיישוב מוכר אז הוא לא מצביע במקום לרשות מקומית, עכשיו בעזרת השם אלה שיוכרו ואלה שיוכרו בהמשך כן.

אורית מלכה סטרוק (הציונות הדתית):

לא, אבל אלה שאינם מוכרים אין להם זכות הצבעה לשום רשות מקומית?

רועי שויקה:

רשות מקומית זה לא אנחנו.

היו"ר ווליד טאהא:

כן, זה לא הוועדה, יש פה וועדת בחירות מרכזית, שזה לא השלטון המקומי, יש את משרד הפנים אם הם רוצים לברר.

אורית מלכה סטרוק (הציונות הדתית):

זה שאלה מאוד חשובה אבל.

מוסי רז (מרצ):

לדעתי יש עם זה בעיה והם לא רשומים, כי זה אותה הצעת חוק של סייזר חומי זכרו לברכה שיש כאלה שהם במקום לא מוכר ולכן הם לא מקבלים את הזיכוי במס, כן, לכאורה אם היו משייכים אותם לחורא היו -

היו"ר ווליד טאהא:

כי אז היו מקבלים, כן.

נספח ד'

העתקים מפניות העותרים לשרת הפנים ולמנכ"לית ועדת הבחירות המרכזית מיום 26.7.22

כ"ז תמוז תשפ"ב
26 יולי 2022

לכבוד
גבי איילת שקד
שרת הפנים

דחוף!!!

שלום רב,

הנדון: קביעת תחומי אזורי קלפי הכוללים את הכפרים הבדואים הלא מוכרים בנגב

בשם המרכז הרפורמי לדת ומדינה, הזרוע המשפטית והציבורית של התנועה הרפורמית - יהדות מתקדמת בישראל, בשם יוזמות אברהם, ובשם המועצה האזורית לכפרים הבלתי מוכרים בנגב, הריני לפנות אליך בנושא שבנדון כדלקמן:

1. עניינה של פניה זו בבקשה כי תפעלי בהתאם לסמכות המוקנית לך בסעיף 13(א) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], תשכ"ט-1969 (להלן "החוק"), ובהצעתך בדבר תחומי אזורי קלפי אשר תוגש לוועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25 (להלן: "ועדת הבחירות") עד ליום 14.8.22, ייכללו תחומי אזורי קלפי בהם נכללים הכפרים הלא מוכרים בנגב שיש בהם מבני ציבור, מרכזי שירותים אשר הוקמו ופועלים באישור המדינה. זאת, על מנת לסייע לתושבי כפרים אלה לממש את זכותם להצביע בבחירות לכנסת ה-25 ולהימנע מנסיעה לקלפי מרוחקת אליה הם מסונפים בהתאם לשיוכם השבטי. והכל כפי שיפורט להלן.
2. הזכות לבחור לכנסת היא זכות יסוד חוקתית המעוגנת בסעיף 5 לחוק יסוד: הכנסת. מימושה של זכות זו נמנע, הלכה למעשה, מכ-80,000 ערבים-בדואים בעלי זכות הצבעה תושבי הכפרים לא מוכרים בנגב (להלן: "הכפרים"), וזאת על רקע מדיניות המאפשרת לתושבים אלה לממש את זכותם לבחור לכנסת, בקלפיות המרוחקות בין 5 ל-65 ק"מ ממקום מגוריהם. מצב דברים זה, לצד היעדר שירותי תחבורה ציבורית נאותים באזור הכפרים (והיעדר מוחלט של תחבורה ציבורית בתוך הכפרים) בהם ניתן לעשות שימוש על מנת להגיע מהכפרים לקלפיות, גורם לכך שרבים מקרב תושבי הכפרים אינם מממשים את זכותם להצביע בבחירות לכנסת.
3. כך, שיעורי ההצבעה בקרב תושבי הכפרים במערכות הבחירות האחרונות לכנסת¹, היו נמוכים משיעור ההצבעה הארצי בשיעורים הנעים בין 27.6 ל-42.6 אחוזים.

¹ בבחירות לכנסת ה-22 שהתקיימו בספטמבר 2019 שיעור ההצבעה הארצי עמד על כ-69.8%, בעוד בקרב תושבי הכפרים עמד שיעור ההצבעה על 42.1%. בבחירות לכנסת ה-23 שהתקיימו במארכ 2020 שיעור ההצבעה הארצי עמד על כ-71.52%, בעוד בקרב תושבי הכפרים עמד שיעור ההצבעה על 43.9%. בבחירות לכנסת ה-24 שהתקיימו במארכ 2021 שיעור ההצבעה הארצי עמד על כ-67.44%, בעוד בקרב תושבי הכפרים עמד שיעור ההצבעה על 32.4%.

4. בעבר, הצביעו תושבים בדואים המתגוררים בנגב בקלפיות אשר מוקמו ביישוביהם ובכלל זה ביישובים אשר כיום אינם מוכרים על ידי המדינה.² כך למשל, בני שבט אל עוקבי הצביעו בבחירות לכנסת הראשונה בקלפי שמוקמה בכפר בו התגוררו - אל עראקיב - כפר בדואי לא מוכר שנהרס בשנת 2010.
5. כחלק ממדיניות שנועדה לגרום לתושבים הבדואים בנגב להעביר את מקום מגוריהם ליישובי קבע ייעודיים מוכרים בנגב, החל מאמצע שנות השמונים של המאה הקודמת, לא מוצבות עוד קלפיות בכפרים, ותושביהם נדרשים לממש את זכותם להצביע בבחירות לכנסת בקלפיות הממוקמות ביישובים בדואים מוכרים. כך למשל, תושבי הכפר הבדואי ואדי אלנעס אשר מאז קום המדינה הצביעו בקלפי שמוקמה ביישוב עצמו, התבקשו עם הקמת העיירה שגב שלום בשנת 1985, לעבור אליה ומשהדבר לא הסתייע, הודיעה להם המדינה כי מעכשיו יוכלו להצביע רק בקלפי שבשגב שלום.
6. זאת ועוד, הקלפיות אשר בהן תושבי הכפרים נדרשים להצביע, מחולקות לפי שמות השבטים. כל תושב נכלל ברשימת מצביעים בקלפי ייעודית לשבט אליו הוא משתייך,³ וזאת מבלי להתחשב במרחק בין הקלפי לבין מקום המגורים.
7. כך נוצרים מצבים אבסורדיים בהם על אף שבסמוך למקום מגורי התושב ממוקמת קלפי בה ניתן להצביע, על רקע שיוכו השבטי נדרש התושב להגיע לקלפי הממוקמת במרחק רב ביותר ממקום מגוריו על מנת לממש את זכותו להצביע בבחירות. כך לדוגמא, תושבי היישוב הבדואי הלא-מוכר אלפורעה, הסמוך לערד, אשר נחלקים לשלושה שבטים שונים הצביעו בבחירות לכנסת ה-24 בשלושה מקומות שונים, רובם מרוחקים קילומטרים רבים מביתם - הקלפי של אנשי שבט אבו-גיוועד מוקמה בערעה, מרחק של כ-30 ק"מ מהיישוב, אנשי שבט אבו רביעה זומנו לכסיפה, המרוחקת כ-10 ק"מ ואנשי שבט גבועה זומנו להצביע בקלפי שמוקמה בבית הספר בכפר (הלא-מוכר), שהוא מבנה מוכר על ידי הרשויות. הגעה למקומות אלה כרוכה בנסיעה ולמי שאין ברשותו רכב פרטי - הדרך לכסיפה ללא רכב אורכת בין שעה לשעתיים וחצי לכל כיוון: הליכה ברגל של 1-7 ק"מ לכביש 31, ואז המתנה ונסיעה באוטובוס לכסיפה. גם הדרך לערעה אורכת כשעה עד שעתיים.⁴
- [X] טבלה ובה נתונים אודות שמות היישובים הבדואים הלא מוכרים בנגב, השבטים ומספר התושבים המתגוררים בכל יישוב וכן המרחק ליישובים המוכרים בהם ממוקמות הקלפיות בהן זכאים תושבי היישוב הלא מוכר להצביע, מצ"ב כנספח א'.
8. כך, לעיתים, על מנת לממש את זכותם להצביע בבחירות לכנסת, שהינה זכות יסוד חוקתית, מופנים תושבי הכפרים לקלפיות הממוקמות ביישובים המרוחקים מרחק רב מיישוביהם, ומימוש הזכות לבחור כרוכה בנסיעה למרחקים המגיעים עד 65 ק"מ (!!!) לכל כיוון - נסיעה האורכת זמן רב ביותר. למצב זה אין אח ורע ביחס לכל תושב אחר במדינת ישראל ובכך טמונה אפליה קשה כלפי תושבי הכפרים הלא מוכרים.
9. הקושי העומד בפני תושבי הכפרים המעוניינים לממש את זכותם לבחור מתעצם עשרות מונים כשמדובר בבעלי זכות בחירה קשישים הנדרשים לנוע שעות רבות בדרכים, לעיתים באמצעות תחבורה ציבורית, כדי לממש את

² <https://abrahaminitiatives.org.il/2020/01/28/%D7%A6%D7%99%D7%91%D7%95-%D7%A7%D7%9C%D7%A4%D7%99%D7%95%D7%A-%D7%91%D7%9B%D7%9C-%D7%99%D7%99%D7%A9%D7%95%D7%91/>

³ בתעודות הזהות של מרבית תושבי היישובים הבדואים הלא מוכרים מצוין שם השבט אשר אליו משתייך התושב, במקום מען.

⁴ <https://www.davar1.co.il/210931/>

זכותם לבחור – דרישה אשר לא רק מקשה עליהם ואף לעיתים בלתי אפשרית (בשל כך ששירותי תחבי"צ אינם מתופעלים במידה סבירה ואין תחנות אוטובוס אפילו בכניסה לכפרים רבים).

10. אין כל ספק, כי מצב דברים עגום זה בו קיים קושי רב להגיע לקלפי המרוחקת מרחק רב ממקום מגורי התושב לצורך הצבעה בבחירות לכנסת, הינו **גורם ראשון במעלה** לכך ששיעור ההצבעה בקרב תושבי הכפרים הוא נמוך ביותר, הן באופן מוחלט והן באופן יחסי לשיעור ההצבעה הארצי.⁵
11. זאת ועוד, מצב הדברים המתואר לעיל אף אינו עולה בקנה אחד העיקרון המנחה העולה מהוראות החוק לפיהן בקביעת מיקומן של קלפיות יש לפעול לכך שמקום הקלפי ייקבע באופן שיקטין ככל האפשר את המרחק בין הקלפי לבין מקום מגורי הזכאים לבחור בה (ר' הוראות ס' 68(א) וכן 70(א) לחוק).
12. פניות שהועברו בנושא על ידי המרכז הרפורמי לדת ומדינה, יוזמות אברהם, והמועצה האזורית לכפרים הבלתי מוכרים בנגב, לוועדת הבחירות המרכזית ולוועדת הבחירות האזורית - לא הביאו לפתרון הבעיה.
13. בדיון שהתקיים בוועדת הפנים של הכנסת ביום 1 ביוני 2022 בנושא הנגשת זכות הבחירה לתושבי הכפרים, ציין מר ליאור כלפה, נציג משרד הרווחה והשירותים החברתיים, כי כבר כיום ישנן קלפיות המוצבות במרכזי שירות הפועלים ביישובים הבדואים בנגב, ובכללם מנה את ביר הדאג', כוחלה, אלטורשאן אל עסאם, אל עסאם ב, ולצידם מנה אף את אל פורעה ב ותל ערד, אשר כידוע, **הינם בתי ספר בכפרים לא מוכרים**.
14. בנסיבות אלה, נבקשך כי תפעלי בהתאם לסמכות המוקנית לך בסעיף 13(א) לחוק, ובהצעתך בדבר תחומי אזורי הקלפי אשר תוגש לוועדת הבחירות עד ליום 14.8.22, ייכללו תחומי אזורי קלפי בהם נכללים הכפרים הלא מוכרים בנגב שיש בהם מבני ציבור/מרכזי שירותים אשר הוקמו ופועלים באישור המדינה כדלהלן: רחמה, עבדה, אלגרה, חרבת אלוטאן, אלפורעה, תל ערד, אלזרנוק, ביר אלמשאש, ואדי אלנעם וח'אשם זאנה. כך, יורחב היקף הקלפיות המוצבות במבני ציבור / מרכזי שירותים אשר הוקמו ופועלים בכפרים הלא מוכרים בנגב, דבר שיש בו כדי לסייע לתושבי הכפרים הלא מוכרים בנגב לממש את זכותם להצביע בבחירות לכנסת ה-25 ולהימנע מנסיעה לקלפי מרוחקת אליה הם מסונפים בהתאם לשיוכם השבטי.
15. כן נבקש כי מימוש זכות ההצבעה בקלפיות שתוצבנה במרכזי השירות האמורים, יתאפשר למצביעים מקרב תושבי הכפרים בהתאם לקרבה הגיאוגרפית של מקומות המגורים של רוב השבט אליו משתייך מצביע.
16. לאור לוח הזמנים הדוחק, אודה להתייחסותך המהירה.

בכבוד רב,

אורי נרוב, עו"ד

העתקים:

- כב' השופט יצחק עמית, יו"ר, ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25
- עו"ד אורלי עדס, מנכ"לית, ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25
- עו"ד רועי שויקה, היועץ המשפטי, ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25

⁵ בבחירות **לכנסת ה-22** שהתקיימו בספטמבר 2019 שיעור ההצבעה הארצי עמד על כ- 69.8%, בעוד בקרב תושבי הכפרים עמד שיעור ההצבעה על 42.1%. בבחירות **לכנסת ה-23** שהתקיימו במאוס 2020 שיעור ההצבעה הארצי עמד על כ- 71.52%, בעוד בקרב תושבי הכפרים עמד שיעור ההצבעה על 43.9%. בבחירות **לכנסת ה-24** שהתקיימו במאוס 2021 שיעור ההצבעה הארצי עמד על כ- 67.44%, בעוד בקרב תושבי הכפרים עמד שיעור ההצבעה על 32.4%.

נספח א'

<u>שם היישוב</u>	<u>כמות תושבים</u> <u>משוערת</u>	<u>המרחק ליישוב מוכר בו ממוקמת הקלפי בה</u> <u>זכאים התושבים להצביע בבחירות</u>
רחמה	1,500	40 ק"מ לשגב שלום
עבדה	1,000	60 ק"מ לשגב שלום
אלעירה	2,500	40 ק"מ לקסר אלסר 20 ק"מ לתל שבע 20 ק"מ לאבו תלול
חרבת אל ווטן	3,000	35 ק"מ לאבו תלול
תל ערד	2,000	15 ק"מ לכסיפה 30 ק"מ לחורה 35 ק"מ ללקיה
אלורנוק	5,000	18 ק"מ לתל שבע 20 ק"מ לערערה 30 ק"מ לכסיפה
סוויון	2,500	10 ק"מ לאבו תלול 15 ק"מ לתל שבע
ח'אשם זאנה	3,000	8 ק"מ לאבו תלול 12 ק"מ לתל שבע
אלסרה	3,000	8 ק"מ לשגב שלום
ביר אלחמאם	3,000	10 ק"מ לתל שבע 30 ק"מ לחורה
וואדי אלנעם	13,000	20 ק"מ לשגב שלום
אלזעורה	3,000	10 ק"מ לכסיפה
עתיר - אום אל חיראן	1,200	5-9 ק"מ לחורה
אלשהבה	2,000	5 ק"מ לאבו תלול
ביר אל משאש	3,500	5 ק"מ לאבו תלול 15 ק"מ לערערה

25 ק"מ לתל שבע		
30 ק"מ ללקיה		
20 ק"מ לאבו תלול	2,000	תלאע רשיד
10 ק"מ לחורה		
7 ק"מ לאבו קרינאת	2,000	אום מתנאן
10 ק"מ לכסיפה	5,000	פורעה
30 ק"מ לערעה		
15 ק"מ לכסיפה	1,200	אלבאט
25 ק"מ לערעה		
65 ק"מ לשגב שלום	500	אלבגאר
40 ק"מ לכסיפה	150	אלרגם אלאסמר

כ"ז תמוז תשפ"ב
 26 יולי 2022

לכבוד
 עו"ד אורלי עדס
 מנכ"לית ועדת הבחירות המרכזית לכנסת

דחוף!!!

שלום רב,

הגזון: הצבת קלפיות בכפרים הבלתי מוכרים בנגב בהם פועלים מרכזי שירות

בשם המרכז הרפורמי לדת ומדינה, הזרוע המשפטית והציבורית של התנועה הרפורמית - יהדות מתקדמת בישראל, בשם יוזמות אברהם, ובשם המועצה האזורית לכפרים הבלתי מוכרים בנגב, הריני לפנות אליך בנושא שבנדון כדלקמן:

1. עניינה של פניה זו בבקשה כי בבחירות לכנסת ה-25 יורחב היקף הקלפיות המוצבות במבני ציבור / מרכזי שירותים אשר הוקמו ופועלים בכפרים הלא מוכרים בנגב, וכי מימוש זכות ההצבעה בקלפיות שתוצבנה במרכזי השירות האמורים יתאפשר למצביעים מקרב תושבי הכפרים בהתאם לקרבה הגיאוגרפית של מקומות המגורים של רוב השבט אליו משתייך מצביע. זאת, על מנת לסייע לתושבי כפרים אלה לממש את זכותם להצביע בבחירות לכנסת ה-25 ולהימנע מנסיעה לקלפי מרוחקת אליה הם מסונפים בהתאם לשיוכם השבטי. והכל כפי שיפורט להלן.
2. הזכות לבחור לכנסת היא זכות יסוד חוקתית המעוגנת בסעיף 5 לחוק יסוד: הכנסת. מימושה של זכות זו נמנע, הלכה למעשה, מכ-80,000 ערבים-בדואים בעלי זכות הצבעה תושבי הכפרים לא מוכרים בנגב (להלן: "הכפרים"), וזאת על רקע מדיניות המאפשרת לתושבים אלה לממש את זכותם לבחור לכנסת, בקלפיות המרוחקות בין 5 ל-65 ק"מ ממקום מגוריהם. מצב דברים זה, לצד היעדר שירותי תחבורה ציבורית נאותים באזור הכפרים (והיעדר מוחלט של תחבורה ציבורית בתוך הכפרים) בהם ניתן לעשות שימוש על מנת להגיע מהכפרים לקלפיות, גורם לכך שרבים מקרב תושבי הכפרים אינם מממשים את זכותם להצביע בבחירות לכנסת.
3. כך, שיעורי ההצבעה בקרב תושבי הכפרים במערכות הבחירות האחרונות לכנסת¹, היו נמוכים משיעור ההצבעה הארצי בשיעורים הנעים בין 27.6 ל-42.6 אחוזים.

¹ בבחירות לכנסת ה-22 שהתקיימו בספטמבר 2019 שיעור ההצבעה הארצי עמד על כ-69.8%, בעוד בקרב תושבי הכפרים עמד שיעור ההצבעה על 42.1%. בבחירות לכנסת ה-23 שהתקיימו במאוס 2020 שיעור ההצבעה הארצי עמד על כ-71.52%, בעוד בקרב תושבי הכפרים עמד שיעור ההצבעה על 43.9%. בבחירות לכנסת ה-24 שהתקיימו במאוס 2021 שיעור ההצבעה הארצי עמד על כ-67.44%, בעוד בקרב תושבי הכפרים עמד שיעור ההצבעה על 32.4%.

4. בעבר, הצביעו תושבים בדואים המתגוררים בנגב בקלפיות אשר מוקמו ביישוביהם ובכלל זה ביישובים אשר כיום אינם מוכרים על ידי המדינה.² כך למשל, בני שבט אל עוקבי הצביעו בבחירות לכנסת הראשונה בקלפי שמוקמה בכפר בו התגוררו - אל עראקיב - כפר בדואי לא מוכר שנהרס בשנת 2010.
5. כחלק ממדיניות שנועדה לגרום לתושבים הבדואים בנגב להעביר את מקום מגוריהם ליישובי קבע ייעודיים מוכרים בנגב, החל מאמצע שנות השמונים של המאה הקודמת, לא מוצבות עוד קלפיות בכפרים, ותושביהם נדרשים לממש את זכותם להצביע בבחירות לכנסת בקלפיות הממוקמות ביישובים בדואים מוכרים. כך למשל, תושבי הכפר הבדואי ואדי אלנעם אשר מאז קום המדינה הצביעו בקלפי שמוקמה ביישוב עצמו, התבקשו עם הקמת העיירה שגב שלום בשנת 1985, לעבור אליה ומשהדבר לא הסתייע, הודיעה להם המדינה כי מעכשיו יוכלו להצביע רק בקלפי שבשגב שלום.
6. זאת ועוד, הקלפיות אשר בהן תושבי הכפרים נדרשים להצביע, מחולקות לפי שמות השבטים. כל תושב נכלל ברשימת מצביעים בקלפי ייעודית לשבט אליו הוא משתייך,³ וזאת מבלי להתחשב במרחק בין הקלפי לבין מקום המגורים.
7. כך נוצרים מצבים אבסורדיים בהם על אף שבסמוך למקום מגורי התושב ממוקמת קלפי בה ניתן להצביע, על רקע שיוכו השבטי נדרש התושב להגיע לקלפי הממוקמת במרחק רב ביותר ממקום מגוריו על מנת לממש את זכותו להצביע בבחירות. כך לדוגמא, תושבי היישוב הבדואי הלא-מוכר אלפורעה, הסמוך לערד, אשר נחלקים לשלושה שבטים שונים הצביעו בבחירות לכנסת ה-24 בשלושה מקומות שונים, רובם מרוחקים קילומטרים רבים מביתם - הקלפי של אנשי שבט אבו-ג'ויעד מוקמה בערעה, מרחק של כ-30 ק"מ מהיישוב, אנשי שבט אבו רביעה זומנו לכסיפה, המרוחקת כ-10 ק"מ ואנשי שבט גבועה זומנו להצביע בקלפי שמוקמה בבית הספר בכפר (הלא-מוכר), שהוא מבנה מוכר על ידי הרשויות. הגעה למקומות אלה כרוכה בנסיעה ולמי שאין ברשותו רכב פרטי - הדרך לכסיפה ללא רכב אורכת בין שעה לשעתיים וחצי לכל כיוון: הליכה ברגל של 1-7 ק"מ לכביש 31, ואז המתנה ונסיעה באוטובוס לכסיפה. גם הדרך לערעה אורכת כשעה עד שעתיים.⁴
- [א] טבלה ובה נתונים אודות שמות היישובים הבדואים הלא מוכרים בנגב, מספר התושבים המתגוררים בכל יישוב וכן המרחק ליישובים המוכרים בהם ממוקמות הקלפיות בהן זכאים תושבי היישוב הלא מוכר להצביע, מצ"ב כנסת א'.
8. כך, לעיתים, על מנת לממש את זכותם להצביע בבחירות לכנסת, שהינה זכות יסוד חוקתית, מופנים תושבי הכפרים לקלפיות הממוקמות ביישובים המרוחקים מרחק רב מיישוביהם, ומימוש הזכות לבחור כרוכה בנסיעה למרחקים המגיעים עד 65 ק"מ (!!!) לכל כיוון - נסיעה האורכת זמן רב ביותר. למצב זה אין אח ורע ביחס לכל תושב אחר במדינת ישראל ובכך טמונה אפליה קשה כלפי תושבי הכפרים הלא מוכרים.
9. הקושי העומד בפני תושבי הכפרים המעוניינים לממש את זכותם לבחור מתעצם עשרות מונים כשמדובר בבעלי זכות בחירה קשישים הנדרשים לנוע שעות רבות בדרכים, לעיתים באמצעות תחבורה ציבורית, כדי לממש את זכותם לבחור - דרישה אשר לא רק מקשה עליהם ואף לעיתים בלתי אפשרית (בשל כך ששירותי תחב"צ אינם מתופעלים במידה סבירה ואין תחנות אוטובוס אפילו בכניסה לכפרים רבים).

² <https://abrahaminitiatives.org.il/2020/01/28/%D7%A6%D7%99%D7%91%D7%95-%D7%A7%D7%9C%D7%A4%D7%99%D7%95%D7%AA-%D7%91%D7%9B%D7%9C-%D7%A9%D7%99%D7%A9%D7%95%D7%91/>

³ בתעודות הזהות של מרבית תושבי היישובים הבדואים הלא מוכרים מצוין שם השבט אשר אליו משתייך התושב, במקום מען.

⁴ <https://www.davar1.co.il/210931/>

10. אין כל ספק, כי מצב דברים עגום זה בו קיים קושי רב להגיע לקלפי המרוחקת מרחק רב ממקום מגורי תושב לצורך הצבעה בבחירות לכנסת, הינו גורם ראשון במעלה לכך ששיעור ההצבעה בקרב תושבי הכפרים הוא נמוך ביותר, הן באופן מוחלט והן באופן יחסי לשיעור ההצבעה הארצי.⁵
11. זאת ועוד, מצב הדברים המתואר לעיל אף אינו עולה בקנה אחד העיקרון המנחה העולה מהוראות החוק לפיהן בקביעת מיקומן של קלפיות יש לפעול לכך שמקום הקלפי ייקבע באופן שיקטיף ככל האפשר את המרחק בין הקלפי לבין מקום מגורי הזכאים לבחור בה (רי' הוראות סי' 68(א) וכן 70(א) לחוק).
12. למרבה הצער, פניות שהועברו בנושא על ידי המרכז הרפורמי לדת ומדינה, יוזמות אברהם, והמועצה האזורית לכפרים הבלתי מוכרים בנגב, לוועדת הבחירות המרכזית ולוועדת הבחירות האזורית - לא הביאו לפתרון הבעיה.
13. בדיון שהתקיים בוועדת הפנים של הכנסת ביום 1 ביוני 2022 בנושא הנגשת זכות הבחירה לתושבי הכפרים, ציין מר ליאור כלפה, נציג משרד הרווחה והשרותים החברתיים, כי כבר כיום ישנן קלפיות המוצבות במרכזי שירות הפועלים ביישובים הבדואים בנגב, ובכללם מנה את ביר הדאג', כוחלה, אלטורשאן אל עסאם, אל עסאם ב, ולצידם מנה אף את אל פורעה ב ותל ערד, אשר כידוע, הינם בתי ספר בכפרים לא מוכרים.
14. בנסיבות אלה, נבקש כי בבחירות לכנסת ה-25 יורחב היקף הקלפיות המוצבות במבני ציבור / מרכזי שירותים אשר הוקמו ופועלים בכפרים הלא מוכרים בנגב, כך שיוצבו קלפיות גם בכפרים שלהלן: רחמה, עבדה, אלגרה, תרבת אלוטאן, אלפורעה, תל ערד, אלזרנוק, ביר אלמשאש, ואדי אלנעם וחיאשם זאנה.
15. כן נבקש, כי מימוש זכות ההצבעה בקלפיות שתוצבנה במרכזי השירות האמורים יתאפשר למצביעים מקרב תושבי הכפרים בהתאם לקרבה הגיאוגרפית של מקומות המגורים של רוב השבט אליו משייך מצביע.
16. לאור לוח הזמנים הדוחק ועל רקע החשיבות הרבה שמייחסת ועדת הבחירות לשילוב כלל האוכלוסייה בהליך הבחירות לכנסת ומאמציה הרבים של הוועדה הנעשים במטרה למקסם את שיעור ההצבעה בבחירות ובתוך כך לאפשר לבעלי זכות הצבעה לפי חוק לממש את זכותם לבחור באופן שוויוני, נודה להתייחסותך המהירה לאמור לעיל.

בכבוד רב,

אורי נרוב, עו"ד

העתקים:

גבי איילת שקד, שרת הפנים

כבי השופט יצחק עמית, יו"ר, ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25

עו"ד רועי שוויקה, היועץ המשפטי, ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25

⁵ בבחירות לכנסת ה-22 שהתקיימו בספטמבר 2019 שיעור ההצבעה הארצי עמד על כ- 69.8%, בעוד בקרב תושבי הכפרים עמד שיעור ההצבעה על 42.1%. בבחירות לכנסת ה-23 שהתקיימו במאס 2020 שיעור ההצבעה הארצי עמד על כ- 71.52%, בעוד בקרב תושבי הכפרים עמד שיעור ההצבעה על 43.9%. בבחירות לכנסת ה-24 שהתקיימו במאס 2021 שיעור ההצבעה הארצי עמד על כ- 67.44%, בעוד בקרב תושבי הכפרים עמד שיעור ההצבעה על 32.4%.

נספח א'

<u>שם היישוב</u>	<u>כמות תושבים משוערת</u>	<u>המרחק ליישוב מוכר בו ממוקמת הקלפי בה זכאים התושבים להצביע בבחירות</u>
רתמה	1,500	40 ק"מ לשגב שלום
עבדה	1,000	60 ק"מ לשגב שלום
אלעירה	2,500	40 ק"מ לקסר אלסר 20 ק"מ לתל שבע 20 ק"מ לאבו תלול
חרבת אל ווטן	3,000	35 ק"מ לאבו תלול
תל ערד	2,000	15 ק"מ לכסיפה 30 ק"מ לחורה 35 ק"מ ללקיה
אלזרנוק	5,000	18 ק"מ לתל שבע 20 ק"מ לערערה 30 ק"מ לכסיפה
סוויון	2,500	10 ק"מ לאבו תלול 15 ק"מ לתל שבע
ח'אשם זאנה	3,000	8 ק"מ לאבו תלול 12 ק"מ לתל שבע
אלסרה	3,000	8 ק"מ לשגב שלום
ביר אלחמאם	3,000	10 ק"מ לתל שבע 30 ק"מ לחורה
וואדי אלנעם	13,000	20 ק"מ לשגב שלום
אלזערורה	3,000	10 ק"מ לכסיפה
עתיר - אום אל חיראן	1,200	5-9 ק"מ לחורה
אלשהבה	2,000	5 ק"מ לאבו תלול
ביר אל משאש	3,500	5 ק"מ לאבו תלול 15 ק"מ לערערה

25 ק"מ לתל שבע		
30 ק"מ ללקיה		
20 ק"מ לאבו תלול	2,000	תלאע רשיד
10 ק"מ לתורה		
7 ק"מ לאבו קרינאת	2,000	אום מתנאן
10 ק"מ לכסיפה	5,000	פורעה
30 ק"מ לערערה		
15 ק"מ לכסיפה	1,200	אלבאט
25 ק"מ לערערה		
65 ק"מ לשגב שלום	500	אלבגאר
40 ק"מ לכסיפה	150	אלרגם אלאסמר

נספח ה'

העתק מפניית העותרים ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית מיום 17.8.22

כ"א תשפ"ב
17 אוגוסט 2022

לכבוד
כבי השופט יצחק עמית
יו"ר עדת הבחירות המרכזית לכנסת

שלום רב,

הנדון: הצבת קלפיות בכפרים הבדואים הלא מוכרים בנגב בהם פועלים מרכזי שירות

בשם המרכז הרפורמי לדת ומדינה, הזרוע המשפטית והציבורית של התנועה הרפורמית - יהדות מתקדמת בישראל (להלן: "המרכז"), בשם יוזמות אברהם, ובשם המועצה האחזרת לכפרים הבלתי מוכרים בנגב (להלן: "המועצה"), הריני לפנות אליך בנושא שבנדון כדלקמן:

1. עניינה של פניה זו בבקשה כי על מנת לסייע לתושבי הכפרים הלא מוכרים בנגב (להלן: "הכפרים") לממש את זכותם להצביע בבחירות לכנסת ה-25 ולהימנע מנסיעה לקלפי מרוחקת אליה הם מסונפים בהתאם לשייכותם השבטי, **יורחב היקף הקלפיות המוצבות במבני ציבור / מרכזי שירות אשר הוקמו ופועלים בכפרים אלה ומימוש זכות ההצבעה של תושבי הכפרים בהן ייקבע בהתאם לקרבתם הגיאוגרפית לקלפי**, אשר תיקבע בהתאם למקום המגורים של כל משפחה ולמצער מרביתה מקרב בני אותו השבט. והכל כפי שיפורט להלן.
2. הזכות לבחור לכנסת היא זכות יסוד חוקתית המעוגנת בסעיף 5 לחוק יסוד: הכנסת. מימושה של זכות זו נמנע, הלכה למעשה, מכ-80,000 ערבים-בדואים בעלי זכות הצבעה תושבי הכפרים, וזאת על רקע מדיניות המאפשרת לתושבים אלה לממש את זכותם לבחור לכנסת, בקלפיות שבטיות המרוחקות בין 5 ל-65 ק"מ ממקום מגוריהם. מצב דברים זה, לצד היעדר שירותי תחבורה ציבורית נאותים באזור הכפרים (והיעדר מוחלט של תחבורה ציבורית בתוך הכפרים) בהם ניתן לעשות שימוש על מנת להגיע מהכפרים לקלפיות, גורם לכך שרבים מקרב תושבי הכפרים אינם מממשים את זכותם להצביע בבחירות לכנסת.
3. כך, שיעורי ההצבעה בקרב תושבי הכפרים במערכות הבחירות האחרונות לכנסת¹ היו נמוכים משיעור ההצבעה הארצי בשיעורים הנעים בין 27.6 ל-42.6 אחוזים.

¹ בבחירות לכנסת ה-22 שהתקיימו בספטמבר 2019 שיעור ההצבעה הארצי עמד על כ-69.8%, בעוד בקרב תושבי הכפרים עמד שיעור ההצבעה על 42.1%. בבחירות לכנסת ה-23 שהתקיימו במרס 2020 שיעור ההצבעה הארצי עמד על כ-71.52%, בעוד בקרב תושבי הכפרים עמד שיעור ההצבעה על 43.9%. בבחירות לכנסת ה-24 שהתקיימו במרס 2021 שיעור ההצבעה הארצי עמד על כ-67.44%, בעוד בקרב תושבי הכפרים עמד שיעור ההצבעה על 32.4%.

4. בעבר, הצביעו תושבים בדואים המתגוררים בנגב בקלפיות אשר מוקמו ביישוביהם ובכלל זה ביישובים אשר כיום אינם מוכרים על ידי המדינה.² כך למשל, בני שבט אל עוקבי הצביעו בבחירות לכנסת הראשונה בקלפי שמוקמה בכפר בו התגוררו - אל עראקיב - כפר בדואי לא מוכר שנחרס בשנת 2010.
5. כחלק ממדיניות שנועדה לגרום לתושבים הבדואים בנגב להעביר את מקום מגוריהם ליישובי קבע ייעודיים מוכרים בנגב, החל מאמצע שנות השמונים של המאה הקודמת, לא מוצבות עוד קלפיות בכפרים, ותושביהם נדרשים לממש את זכותם להצביע בבחירות לכנסת בקלפיות הממוקמות ביישובים בדואים מוכרים. כך למשל, תושבי הכפר הבדואי ואדי אלנעם אשר מאז קום המדינה הצביעו בקלפי שמוקמה ביישוב עצמו, התבקשו עם הקמת העיירה שגב שלום בשנת 1985, לעבור אליה ומשדבר לא הסתייע, הודיעה להם המדינה כי מעכשיו יוכלו להצביע רק בקלפי שבשגב שלום.
6. זאת ועוד, הקלפיות אשר בהן תושבי הכפרים נדרשים להצביע, מחולקות לפי שמות השבטים. כל תושב נכלל ברשימת מצביעים בקלפי ייעודית לשבט אליו הוא משתייך,³ וזאת מבלי להתחשב במרחק בין הקלפי לבין מקום המגורים.
7. כך נוצרים מצבים אבסורדיים בהם על אף שבסמוך למקום מגורי התושב ממוקמת קלפי בה ניתן להצביע, על רקע שיוכו השבטי נדרש התושב להגיע לקלפי הממוקמת במרחק רב ביותר ממקום מגוריו על מנת לממש את זכותו להצביע בבחירות. כך לדוגמא, תושבי היישוב הבדואי הלא-מוכר אלפורעה, הסמוך לערד, אשר נחלקים לשלושה שבטים שונים הצביעו בבחירות לכנסת ה-24 בשלושה מקומות שונים, רובם מרוחקים קילומטרים רבים מבייתם - הקלפי של אנשי שבט אבו-ג'ויעד מוקמה בערעה, מרחק של כ-30 ק"מ מהיישוב, אנשי שבט אבו רביעה זומנו לכסייפה, המרוחקת כ-10 ק"מ ואנשי שבט גבועה זומנו להצביע בקלפי שמוקמה בבית הספר בכפר (הלא-מוכר), שהוא מבנה מוכר על ידי הרשויות. הגעה למקומות אלה כרוכה בנסיעה ולמי שאין ברשותו רכב פרטי - הדרך לכסייפה ללא רכב אורכת בין שעה לשעתיים וחצי לכל כיוון: הליכה ברגל של 1-7 ק"מ לכביש 31, ואז המתנה ונסיעה באוטובוס לכסייפה. גם הדרך לערעה אורכת כשעה עד שעתיים.⁴
- [א] טבלה ובה נתונים אודות שמות היישובים הבדואים הלא מוכרים בנגב, מספר התושבים המתגוררים בכל יישוב וכן המרחק ליישובים המוכרים בהם ממוקמות הקלפיות בהן זכאים תושבי היישוב הלא מוכר להצביע, מצ"ב כנסת א'.
8. כך, לעיתים, על מנת לממש את זכותם להצביע בבחירות לכנסת, שהינה זכות יסוד חוקתית, מופנים תושבי הכפרים לקלפיות הממוקמות ביישובים המרוחקים מרחק רב מיישוביהם, ומימוש הזכות לבחור כרוכה בנסיעה למרחקים המגיעים עד 65 ק"מ (!!!) לכל כיוון - נסיעה האורכת זמן רב ביותר. למצב זה אין אח ורע ביחס לכל תושב אחר במדינת ישראל ובכך טמונה אפליה קשה כלפי תושבי הכפרים.
9. הקושי העומד בפני תושבי הכפרים המעוניינים לממש את זכותם לבחור מתעצם עשרות מונים כשמדובר בבעלי זכות בחירה קשישים הנדרשים לנוע שעות רבות בדרכים, לעיתים באמצעות תחבורה ציבורית, כדי לממש את זכותם לבחור - דרישה אשר לא רק מקשה עליהם ואף לעיתים בלתי אפשרית (בשל כך ששירותי תחבורה ציבורית אינם מתופעלים במידה סבירה ואין תחנות אוטובוס אפילו בכניסה לכפרים רבים).

² <https://abrahaminitatives.org.il/2020/01/28/%D7%A6%D7%99%D7%91%D7%95-%D7%A7%D7%9C%D7%A4%D7%99%D7%95%D7%AA-%D7%91%D7%9B%D7%9C-%D7%99%D7%99%D7%A9%D7%95%D7%91/>

³ בתעודות הזהות של מרבית תושבי היישובים הבדואים הלא מוכרים מצוין שם השבט אשר אליו משתייך התושב, במקום מען.

⁴ <https://www.davar1.co.il/210931/>

10. אין כל ספק, כי מצב דברים עגום זה בו קיים קושי רב להגיע לקלפי המרוחקת מרחק רב ממקום מגורי התושב לצורך הצבעה בבחירות לכנסת, הינו גורם ראשון במעלה לכך ששיעור ההצבעה בקרב תושבי הכפרים הוא נמוך ביותר, הן באופן מוחלט והן באופן יחסי לשיעור ההצבעה הארצי.⁵
11. זאת ועוד, מצב הדברים המתואר לעיל אף אינו עולה בקנה אחד העיקרון המנחה העולה מהוראות החוק לפיהן בקביעת מיקומן של קלפיות יש לפעול לכך שמקום הקלפי ייקבע באופן שיקטין ככל האפשר את המרחק בין הקלפי לבין מקום מגורי הזכאים לבחור בה (ר' הוראות ס' 68(א) וכן 70(א) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], תשכ"ט-1969 (להלן "החוק")).
12. למרבה הצער, פניות שהועברו בנושא על ידי המרכז, יוזמות אברהם והמועצה, לוועדת הבחירות המרכזית ולוועדת הבחירות האזורית - לא הביאו לפתרון הבעיה.
13. בדיון שהתקיים בוועדת הפנים של הכנסת ביום 1 ביוני 2022 בנושא הנגשת זכות הבחירה לתושבי הכפרים, ציין מר ליאור כלפה, נציג משרד הרווחה והשירותים החברתיים, כי כבר כיום ישנן קלפיות המוצבות במרכזי שירות הפועלים ביישובים הבדואים בנגב, ובכללם מנה את ביר הדאג', כוחלה, אלטורשאן אל עסאם, אל עסאם ב, ולצידם מנה אף את אל פורעה ב ותל ערד, אשר כידוע, הינם בתי ספר בכפרים לא מוכרים.
14. משכך, ביום 26.7.22 פנו המרכז, יוזמות אברהם והמועצה בשתי פניות כדלקמן:
- א. לשרת הפנים בבקשה כי תפעל בהתאם לסמכות המוקנית לה בסעיף 13(א) לחוק ובהצעתה בדבר תחומי אזורי הקלפי אשר תוגש לוועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25 (להלן: "הוועדה") עד ליום 14.8.22, ויכללו תחומי אזורי קלפי בהם נכללים הכפרים שיש בהם מבני ציבור/ מרכזי שירות אשר הוקמו ופועלים באישור המדינה;
- ב. למנכ"לית ועדת הבחירות המרכזית בבקשה כי בבחירות לכנסת ה-25 יורחב היקף הקלפיות המוצבות במבני ציבור / מרכזי שירות אשר הוקמו ופועלים בכפרים, כך שיוצבו קלפיות גם בכפרים שלהלן: רחמה, עבדה, אלגרה, חרבת אלוטאן, אלפורעה, תל ערד, אלזרנוק, ביר אלמשאש, ואדי אלנעם וחיאשם זאנה.
- כן ביקשנו בפניותינו האמורות, כי מימוש זכות ההצבעה בקלפיות שתוצבנה במרכזי השירות האמורים יתאפשר למצביעים מקרב תושבי הכפרים בהתאם לקרבה הגיאוגרפית של מקומות המגורים של רוב השבט אליו משתייך מצביע.
- שתי הפניות נותרו ללא מענה.
15. אנו מבינים כי חלוקת המצביעים לקלפיות נעשית על בסיס שני נתונים – ההשתייכות השבטית וההשתייכות המשפחתית, זאת על מנת לוודא כי מתקיימות הוראות החוק בדבר מספר מצביעים מקסימלי המותר בקלפי. ואולם, השייך לא נעשה באופן שמקטין ככל האפשר את המרחק בין מקום מגורי המצביעים לקלפי ומכאן הצורך הדחוף לפעול לשינוי מצב זה.

⁵ בבחירות לכנסת ה-22 שהתקיימו בספטמבר 2019 שיעור ההצבעה הארצי עמד על כ- 69.8%, בעוד בקרב תושבי הכפרים עמד שיעור ההצבעה על 42.1%. בבחירות לכנסת ה-23 שהתקיימו במאוס 2020 שיעור ההצבעה הארצי עמד על כ- 71.52%, בעוד בקרב תושבי הכפרים עמד שיעור ההצבעה על 43.9%. בבחירות לכנסת ה-24 שהתקיימו במאוס 2021 שיעור ההצבעה הארצי עמד על כ- 67.44%, בעוד בקרב תושבי הכפרים עמד שיעור ההצבעה על 32.4%.

16. על פי לוח הזמנים הקבוע בחוק, המועד לקביעת תחומי אזורי הקלפי ומקומות הקלפי על ידי הועדה הינו 23.8.22. קיימים אפוא ימים ספורים במהלכם ניתן לפעול לתיקון העוול הפוגע אנושות בציבור רחב וביכולתו לממש את זכותו החוקתית לבחור וזאת במרחק סביר ממקום המגורים.

בנסיבות אלה, ונוכח לוח הזמנים הדוחק, אנו פונים אליך בבקשה כי תורה על נקיטת פעולות אלה:

- א. יורחב היקף הקלפיות המוצבות במבני ציבור / מרכזי שירות אשר הוקמו ופועלים בכפרים כך שיוצבו קלפיות גם בכפרים שלהלן: רחמה, עבדה, אלגרה, חרבת אלוטאן, אלפורעה, תל ערד, אלזרנוק, ביר אלמשאש, ואדי אלנעם וחיאשם זאנה;
- ב. מימוש זכות ההצבעה של תושבי הכפרים ייקבע בהתאם לקרבתם הגיאוגרפית לקלפי, אשר תיקבע בהתאם למקום המגורים של כל משפחה ולמצער מרביתה מקרב בני אותו השבט. כך לדוגמא, חלף סינוף כלל בעלי זכות הבחירה מקרב שבט מסעודין אלעזזמה לקלפיות שבטיות המוצבות בשגב שלום, ייקבע השיוך לקלפי לפי הקרבה הגיאוגרפית של כל משפחה ולמצער מרביתה מקרב השבט לקלפי - לרבות קלפיות שיוצבו במרכזי השירות בכפרים כפי שצוין בס"ק (א) לעיל. על מנת לאפשר קביעה שתיטיב ככל האפשר עם התושבים, יש לטעמנו לפעול בתיאום עם בעלי הידע בשטח - לפיכך אנו מבקשים כי הדבר ייעשה בין היתר, על בסיס התייעצות עם המועצה.

17. לאור לוח הזמנים הדוחק ועל רקע החשיבות הרבה שמייחסת הועדה הבחירות לשילוב כלל האוכלוסייה בהליך הבחירות לכנסת ומאמציה הרבים של הועדה הנעשים במטרה למקסם את שיעור ההצבעה בבחירות ובתוך כך לאפשר לבעלי זכות הצבעה לפי חוק לממש את זכותם לבחור באופן שוויוני, נודה להתייחסותך המהירה לאמור לעיל.

בכבוד רב,

אורי נרוב, עו"ד

העתקים:

עו"ד אורלי עדס, מנכ"לית הועדה
עו"ד רועי שוויקה, היועץ המשפטי של הועדה
מנהל ועדת הבחירות האזורית באר שבע

נספח א'

<u>שם היישוב</u>	<u>כמות תושבים</u> <u>משוערת</u>	<u>המרחק ליישוב מוכר בו ממוקמת הקלפי בה</u> <u>זכאים התושבים להצביע בבחירות</u>
רחמה	1,500	40 ק"מ לשגב שלום
עבדה	1,000	60 ק"מ לשגב שלום
אלעירה	2,500	40 ק"מ לקסר אלסר 20 ק"מ לתל שבע 20 ק"מ לאבו תלול
חרבת אל ווטן	3,000	35 ק"מ לאבו תלול
תל ערד	2,000	15 ק"מ לכסיפה 30 ק"מ לחורה 35 ק"מ ללקיה
אלזרנוק	5,000	18 ק"מ לתל שבע 20 ק"מ לערערה 30 ק"מ לכסיפה
סוויון	2,500	10 ק"מ לאבו תלול 15 ק"מ לתל שבע
ח'אשמ זאנה	3,000	8 ק"מ לאבו תלול 12 ק"מ לתל שבע
אלסרה	3,000	8 ק"מ לשגב שלום
ביר אלחמאם	3,000	10 ק"מ לתל שבע 30 ק"מ לחורה
וואדי אלנעם	13,000	20 ק"מ לשגב שלום
אלזערורה	3,000	10 ק"מ לכסיפה
עתיר - אום אל חיראן	1,200	5-9 ק"מ לחורה
אלשהבה	2,000	5 ק"מ לאבו תלול
ביר אל משאש	3,500	5 ק"מ לאבו תלול 15 ק"מ לערערה

25 ק"מ לתל שבע		
30 ק"מ ללקיה		
20 ק"מ לאבו תלול	2,000	תלאע רשיד
10 ק"מ לחורה		
7 ק"מ לאבו קרינאת	2,000	אום מתנאן
10 ק"מ לכסיפה	5,000	פרעה
30 ק"מ לערעה		
15 ק"מ לכסיפה	1,200	אלבאט
25 ק"מ לערעה		
65 ק"מ לשגב שלום	500	אלבגאר
40 ק"מ לכסיפה	150	אלרגם אלאסמר